

Rainforest Alliance

SmartWood Program

Typ dokumentu:	Standardy RA
Zakres:	Polska
Status dokumentu:	Dla celów konsultacji społecznych
Data niniejszej wersji:	15 września 2010
Numer wersji:	09-10
Okres konsultacji:	W TRAKCIE
Organizacja weryfikująca:	RA SW
Osoba kontaktowa:	Andrzej Czech
Kontaktowy adres e-mail:	ac@nepcon.net

Tytuł:	Rainforest Alliance/SmartWood Przejściowy Standard Oceny Gospodarki Leśnej w Polsce
Kod dokumentu SmartWood:	FM-32 - Polska

© 2007 Wydane przez Rainforest Alliance. Dokument chroniony jest prawami autorskimi. Graficzne, mechaniczne i elektroniczne powielanie w jakikolwiek sposób całości lub fragmentu niniejszego dokumentu bez pisemnego zezwolenia wydawcy zabronione.

Spis treści

Wprowadzenie.....	1
Geneza 2	
Rozwój Standardów Regionalnych.....	3
Struktura Standardów SmartWood	4
Wskaźniki dla Małych i Dużych Jednostek Gospodarki Leśnej.....	5
Udział i Komentarz Społeczny dotyczący Standardów SmartWood oraz Procesu Certyfikacji.	5
Przejściowy standard SmartWood dla Polski	6
Załącznik 1: Wykaz państwowych i lokalnych przepisów administracyjnych oraz obowiązującego prawa, które mają zastosowanie w Polsce.	28
Załącznik 2: Lista porozumień wielostronnych dotyczących środowiska naturalnego oraz konwencji ILO, które zostały ratyfikowane przez Polskę	37
Załącznik 3: Lista gatunków zagrożonych w Polsce.	39
Załącznik 4: Słownik terminów	50
Załącznik 5: Proces weryfikacji i oceny certyfikacyjnej - podsumowanie	52
Załącznik 6: Kategorie lasów o wysokich walorach ochronnych.....	55

Wprowadzenie

Celem programu Smart Wood, organizacji Rainforest Alliance jest rozpoznanie i określenie dobrych zarządców lasu, co osiągnięte jest poprzez niezależną i wiarygodną certyfikację w leśnictwie. Rainforest Alliance - SmartWood Program (zwany dalej SmartWood) to jednostka certyfikująca akredytowana przez Forest Stewardship Council (Radę Dobrej Gospodarki Leśnej). Celem tych norm jest zapewnienie przepływu informacji dotyczących działań gospodarczych realizowanych przez zarządców lasów (np. Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych) a ocenianych przez SmartWood pomiędzy zainteresowanymi podmiotami; zarządcami lasów, właścicielami gruntów, przedsiębiorcami przemysłu drzewnego, naukowcami, ekologami i opinią publiczną. Wnioski i decyzje dotyczące oceny wspomnianych działań gospodarczych zapisywane są w systemie certyfikacji FSC (Forest Stewardship Council). Normy te zostały opracowane dla Polski na bazie ogólnych norm Rainforest Alliance/SmartWood zatwierdzonych przez FSC i akredytowanych przez Accreditation Services International.

Standardy obejmują swym zakresem terytorium Polski (wszystkie typy lasów i obszary geograficzne). Obecne przejściowe standardy zostały adaptowane przez SmartWood do warunków polskich i będą aktualizowane w sposób ciągły zgodnie z wkładem merytorycznym zainteresowanych stron i próbami praktycznymi dotyczącymi niniejszej wersji.

Zasady, kryteria i wskaźniki dokumentu mają zastosowanie przy ocenie wszystkich jednostek gospodarki leśnej (FMEs), dla których produkcja drewna jest zasadniczym (aczkolwiek nie jedynym) celem działań.

Geneza

Gospodarowanie lasami może być realizowane dla wielu, różnych celów i produktów. Gospodarka ta może mieć miejsce w lasach naturalnych lub plantacjach, jej celem może być drewno lub leśne produkty nieдрzewne, może obejmować zmechanizowany lub ręczny sposób pozyskania i w końcu może być realizowana przez duże jednostki gospodarki leśnej lub przez lokalne społeczności albo stowarzyszenia. Możliwości jest dużo. Zasadniczym pytaniem jest – jak określić szeroki zakres ekologicznego, społeczno- ekonomicznego i ... wpływu procesów gospodarki leśnej w sposób jasny i spójny, który opierałby się na powiązaniu badań naukowych z doświadczeniem praktycznym.

W 1991 roku SmartWood Program przedstawił pierwszy zbiór światowych norm przeznaczonych dla certyfikacji jednostek gospodarki leśnej zatytuowany "Ogólne wytyczne dla oceny jednostek administracji leśnej", mające zastosowanie na niwie leśnej w ramach prowadzonej gospodarki. W tym samym 1991 roku SmartWood wydał także pierwsze normy regionalne zaprojektowane dla celów zarządzania gospodarką leśną w Indonezji. W 1993 roku SmartWood wprowadził projekt "Ogólne wytyczne dla oceny plantacji Leśnych" oraz znowelizował wytyczne dla organizacji zarządzających zasobami leśnymi."

Początkowo grupa robocza powołana do opracowania pierwszych zasad i kryteriów FSC w latach 1991-1993 była kierowana przez dyrektora SmartWood. W 1998 r., po siedmiu latach stosowania standardów i szeroko pojętej praktyki ocen i audytów, SmartWood przeprowadził gruntowną zmianę swoich standardów zarówno w stosunku do oceny gospodarki leśnej jak i lasów naturalnych a także plantacji drzewnych. Od tego czasu zmiany nastąpiły w 2000 i 2004. Od 1993 r. każdy zestaw naszych standardów został oceniony przez pracowników FSC - międzynarodowego organu, który udzielił akredytacji SmartWood jako organizacji certyfikującej gospodarkę leśną oraz proces kontroli pochodzenia produktu.

Standardy SmartWood zostały opracowane we współpracy z naszymi pracownikami oraz przedstawicielami programu SmartWood na całym świecie a także leśnikami, przedstawicielami zawodów leśnych, ekologami i naukowcami. Przedstawiciele SmartWood posiadają gruntowne doświadczenie w dziedzinie szczegółowego opracowywania norm dla specyficznych regionów i lasów. Niektóre z nich sięgają początkami 1989 (Indonezja, California). Stworzyliśmy te normy tak aby pozostawały w zgodzie z wymogami FSC a także pozostałymi wytycznymi dotyczącymi procesów zarządzania lasami i ochrony przyrody opublikowanymi przez World Conservation Union (IUCN) i International Tropical Timber Organization (ITTO).

Bierzemy również pod uwagę pracę naszych partnerów sieci SmartWood: (Imaflora w Brazylii i NEPCon w Danii, Skandynawii, Rosji i Europy Wschodniej), Międzynarodowe Centrum Badawcze Leśnictwa (CIFOR), Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO), naukowcy, przemysł leśny, organizacje pozarządowe (NGO) i regionalne grupy robocze FSC. Doceniamy znaczący wkład ze SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

strony tych i innych organizacji międzynarodowych, krajowych i lokalnych, oraz ze strony wielu jednostek administracji leśnej (certyfikowanych i niecertyfikowanych), leśników, przedsiębiorstw pozyskania drewna i zainteresowanych stron, którzy dzięki krytyce poprzednich wersji standardów SmartWood przyczynili się swoimi sugestiami do ich poprawy.

Rozwój Standardów Regionalnych

Grup robocze FSC na całym świecie opracowują krajowe i dostosowane do lokalnych warunków normy certyfikacji lasów. SmartWood w pełni wspiera, promuje i uczestniczy w miarę swoich możliwości w tych procesach. Z naszego doświadczenia wynika, że proces opracowywania standardów regionalnych ma kluczowe znaczenie. Standardy regionalne to doskonały sposób na zaangażowanie społeczeństwa w ważnej, szeroko zakrojonej dyskusji na temat przyszłości lasów i społeczności ludzkiej. Innymi słowy, proces ustalania standardów regionalnych nie powinien być postrzegany jedynie jako techniczny proces ustalania standardów, ale również jako proces współpracy z państwami trzecimi w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Jako część procesu FSC, regionalne standardy są rozwijane przez regionalną grupę roboczą, testowane w praktyce, następnie zmieniane i zatwierdzane przez regionalne grupy roboczej. W kolejnym etapie dokument przedkładany jest międzynarodowej siedzibie FSC w celu ostatecznego zatwierdzenia. Produktem końcowym, jeśli zostaną przyjęte, są „standardy akredytowane przez FSC”. Po akredytacji FSC wszystkie zatwierdzone przez FSC jednostki certyfikacyjne (jak SmartWood) są zobowiązane stosować regionalne normy jako podstawowy punkt wyjścia do certyfikacji FSC w tym kraju / regionie.

Jednostki certyfikujące mogą zdecydować się na normy bardziej rygorystyczne niż normy regionalne, ale nie mogą pozostać mniej rygorystyczne.

We wszystkich krajach i regionach nie objętych akredytowanymi standardami FSC (Forest Stewardship Council), SmartWood będzie rozwijać dostosowane do warunków lokalnych lub tymczasowe standardy dla celów oceny działań gospodarczych na określonym obszarze geograficznym. Dostosowany standard wychodzi i jest rozwijany z ogólnej normy SW (SmartWood) ze zmianami dotyczącymi wskaźników certyfikacji tak aby uwzględnić uwarunkowania krajowe (np. wymagania prawne, środowiskowe, społeczne i perspektywy ekonomiczne). Projekt ten jest następnie tłumaczony na język urzędowy kraju, w którym zlokalizowany jest leśny podmiot gospodarczy mający zostać poddany ocenie i przedkładany do konsultacji co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem pracy w terenie dla potrzeb audytu certyfikacyjnego. Dystrybucja dokumentu do głównych zainteresowanych stron odbywa się przez Internet (e-mail oraz publikacje na stronie internetowej SW), korespondencją listowną i spotkania twarzą w twarz.

Podmioty certyfikowane w ramach poprzedniego standard SmartWood lub FSC mają co najmniej jeden rok, aby dostosować się do nowo na nowo zatwierdzonych standardów FSC.

SmartWood wykorzystał również inne podstawy prawne i źródła za podstawę i inspirację do opracowania wskaźników i weryfikatorów standardów przejściowych. Wśród dokumentów, które zostały zweryfikowane, uznane i użyte do konstrukcji Standardu Przejściowego znajdują się:

- FSC-STD-01-001 (version 4-0) FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship (Zasady I Kryteria Rady Dobrej Gospodarki Leśnej)

- FSC-STD-20-003 (version 2-1) Local adaptation of certification body generic Forest Stewardship Standards. (Lokalna adaptacja ogólnych standardów Rady Dobrej Gospodarki Leśnej przez jednostkę certyfikującą)
- FSC-STD-20-002 (version 2-1) Structure and Content of Forest Stewardship Standards (Struktura i Zawartość standardów Rady Dobrej Gospodarki Leśnej)
- FSC-POL-30-401 FSC certification and ILO conventions. (Certyfikacja FSC a Konwencja ILO)
- FSC-STD-01-003 SLIMF Eligibility Criteria (Kryteria definiowania małych powierzchni leśnych / lasów o niskim stopniu użytkowania).
- RA/SmartWood Generic Standards for Assessing Forest Management”, Rainforest Alliance, January 2008 (Normy ogólne dla oceny gospodarki leśnej, Rainforest Alliance, styczeń 2008)
- SmartWood Generic Guidelines for Assessing the Management of Non-Timber Forest Products, Rainforest Alliance, January 2000. (Normy ogólne dla oceny gospodarki leśnymi produktami niedrzewnymi, Rainforest Alliance, styczeń 2000)
- SmartWood Non-Timber Forest Products Certification Standards Addendum, Rainforest Alliance, November 2002. (Leśne produkty niedrzewne, certyfikacja – dodatek, Rainforest Alliance, Styczeń 2002)

Struktura Standardów SmartWood

Ogólne normy SmartWood są oparte bezpośrednio na zasadach i kryteriach FSC, Forest Stewardship (FSC-STD-01-001) i zawierają określone, ogólne wskaźniki dla każdego kryterium, tak by tworzyć globalny standard SmartWood.

Wskaźniki te są punktem wyjścia, z którego opracowywane są przejściowe Standardy SmartWood dla konkretnych regionów i do użytku w lesie przez rzeczoznawców dla celów oceny stabilności gospodarki leśnej i wywieranego wpływu na certyfikowany podmiot.

Standardy te są podzielone na 10 następujących zasad:

- 1.0 Przestrzeganie przepisów prawnych i zasad FSC
- 2.0 Odpowiedzialność wynikająca z tytułów własności i praw.
- 3.0 Prawa ludności rdzennej
- 4.0 Współpraca ze społeczeństwem i prawa pracowników
- 5.0 Korzyści z lasu
- 6.0 Oddziaływanie na środowisko
- 7.0 Plan urządzenia
- 8.0 Monitorowanie i ocena
- 9.0 Zachowanie lasów o szczególnej wartości
- 10.0 Plantacje

W standardzie, każda zasada FSC i związane z nią kryterium są określone wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami SmartWood. Podczas każdego auditu (certyfikacyjnego i okresowego) wszystkie kryteria wszystkich zasad muszą być zweryfikowane, chyba że pewne zasady są przez auditorów SmartWood uznane za nie mające zastosowania w warunkach krajowych, (np. Zasada 10 nie jest stosowana, jeśli nie ma plantacji).

Wskaźniki dla Małych i Dużych Jednostek Gospodarki Leśnej

Zgodnie z wymogami i polityką FSC, SmartWood opracował wskaźniki dla określonych kryteriów, które są specyficzne dla niektórych rozmiarów działalności. Wyraźne ilościowe definicje dotyczące małych i dużych jednostek leśnych znajdują się w Regionalnych Standardach SmartWood.

Tam gdzie regionalne progi SmartWood nie są ustalone, za dużą jednostkę gospodarki leśnej (FME) należy uważać każdą jednostkę większą niż 50.000 ha. Małe jednostki gospodarki leśnej (FME) są definiowane poprzez regionalne progi FSC określone dla lasów małych i lasów o niskiej intensywności gospodarki leśnej (SLIMF), które zostały wyznaczone przez FSC bądź globalnie (100 ha) bądź na szczeblu krajowym (Krajową Grupę Roboczą FSC)

Udział i Komentarz Społeczny dotyczący Standardów SmartWood oraz Procesu Certyfikacji.

Na proces certyfikacji składają się dwa aspekty: publiczny i prywatny. Wyniki auditów certyfikacyjnych nie są dokumentami publicznymi, chyba że jest to wyraźnie wymagane przez prawo (np. dla niektórych lasów publicznych) lub dopuszczone do wglądu publicznego przez certyfikowany podmiot.

Trzy dokumenty związane z procesem certyfikacji są dokumentami ogólnodostępnymi:

1. Publiczne konsultacje z zainteresowanymi stronami, w których ogłasza się certyfikację co najmniej 30 dni przed planowanym auditem w terenie.
2. Normy mające zastosowanie oraz
3. Streszczenie procesu certyfikacji dla publicznej wiadomości, wraz z wynikami każdej oddzielnej certyfikacji lasów.

Dokument dotyczący publicznych konsultacji z zainteresowanymi stronami informuje opinię publiczną o certyfikacji co najmniej na 30 dni przed rozpoczęciem procesu weryfikacji (auditu).

Publikacja następuje przed lub w trakcie trwania auditu. Rozpowszechnia się go zazwyczaj fizycznie do rąk własnych, faxem, listownie lub poprzez pocztę elektroniczną.

Także określony standard SmartWood w przypadku każdej oceny jest powszechnie dostępny przed oraz w trakcie procesu weryfikacji i jest częścią publicznych obserwacji dla każdej certyfikacji lasów.

Publiczne streszczenie auditu jest ostatnim krokiem w procesie certyfikacji i jest dostępne tylko w przypadkach ostatecznego zatwierdzenia certyfikatu dla jednostki gospodarki leśnej. W celu wglądu w wymienione dokumenty, odwiedź naszą stronę internetową www.smartwood.org lub skontaktuj się ze SmartWood (NEPCon Sp. zo.o. ul. Czapińskiego 3 / 311, 30-048 Kraków, Polska, Tel. +48 122950373, fax. + 48 122950374, email: poland@nepcon.net).

Zdecydowanie zachęcamy aby przekazywali nam państwo swoje pozytywne lub negatywne uwagi dotyczące organizacji starających się lub posiadających certyfikat, standardów certyfikacyjnych i procedur.

Spis treści

A Zakres

Norma ta jest podstawą do certyfikacji gospodarki leśnej FSC przedsiębiorstw gospodarki leśnej w Polsce

B Data wejścia w życie

Niniejsza norma ma zastosowanie od 15 września 2010.

C Odniesienia

- FSC-STD-01-001 v. 4.0 FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship
- FSC-STD-01-002 (draft 1-0) FSC Glossary of Terms

D Terminy i definicje

Słownik – zobacz Załącznik A.

Akronimy:

FME: Forest management enterprise

FSC: Forest Stewardship Council

HCVF: High conservation value forests

RA: Rainforest Alliance

SLIMF: Small and Low Intensity Managed Forests

SW: SmartWood

Przejęciowy standard SmartWood dla Polski

ZASADA 1. PRZESTRZEGANIE PRZEPISÓW PRAWNYCH I ZASAD FSC

Kryterium	Wskaźniki
<p>1.1. Gospodarka leśna prowadzona jest w oparciu o przepisy prawa krajowego i miejscowego z uwzględnieniem przepisów prawa międzynarodowego obowiązującego w Polsce.</p>	<p>1.1.1. Działania gospodarcze na terenie lasu są zgodne z obowiązującymi w Polsce międzynarodowymi, krajowymi i miejscowymi przepisami prawa. <i>Wywiad z zarządzającym, organami jego nadzoru, zainteresowanymi stronami.</i></p> <p>1.1.2. W przypadku zarządzających lasami o dużej powierzchni, w ich głównej siedzibie znajduje się dostęp do stosownych przepisów dla całego personelu. <i>Sprawdzenie dokumentów, oraz dostępności do nich.</i></p> <p>1.1.3. W razie wykrycia niezgodności z prawem, podejmowane są działania naprawcze. Niezgodność z przepisami jest udokumentowana. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z organami nadzoru i pracownikami.</i></p>
<p>1.2. Uiszczane będą wszelkie przewidziane prawem opłaty, honoraria, podatki oraz inne obciążenia.</p>	<p>1.2.1. Zarządzający i właściciele lasów posiadają dokumentację uiszczenia wszystkich honorariów, podatków oraz innych zobowiązań finansowych. <i>Sprawdzenie dokumentacji finansowej.</i></p> <p>1.2.2. W momencie pojawienia się niezgodności, przedsiębiorstwo dysponuje pełną dokumentacją podjętych działań oraz wskazaniem co do sposobu ich rozwiązania.</p>
<p>1.3. W krajach – sygnatariuszach przestrzegane będą przepisy wszelkich wiążących umów międzynarodowych, zwłaszcza CITES, Konwencje ILO, ITTA oraz Konwencja o Różnorodności Biologicznej</p>	<p>1.3.1. <u>W przypadku zarządzających lasami o dużej i średniej powierzchni</u> zarządzający są świadomi przepisów wydanych przez Państwo, a wynikających z konwencji międzynarodowych i zgodnie z nimi prowadzą działania gospodarcze w lesie. <i>Wywiad z zarządzającymi.</i></p> <p>1.3.2. Zarządzający sprzyja wywiązywaniu się z wszelkich przepisów wynikających z wiążących umów międzynarodowych, zwłaszcza CITES, Konwencji ILO, ITTA oraz Konwencji o Różnorodności Biologicznej. <i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p>
<p>1.4. Rozbieżności pomiędzy odnośnymi przepisami prawnymi oraz Zasadami i Kryteriami FSC powinny być doraźnie oceniane dla celów certyfikacji przez organizację prowadzącą proces certyfikacji oraz zaangażowane, bądź zainteresowane strony.</p>	<p>1.4.1. Zarządzający identyfikuje niezgodności między przepisami prawnymi a standardami. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z zarządzającymi.</i></p> <p>1.4.2. Rozbieżności między wymogami FSC oraz przepisami prawnymi wyjaśniane są poprzez konsultacje między grupą roboczą FSC, organem certyfikującym FSC i zarządzającym. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z zarządzającym.</i></p>
<p>1.5. Obszary podlegające gospodarce leśnej powinny być chronione przed nielegalnym użytkowaniem, zabudową, bądź inną nielegalną działalnością.</p>	<p>1.5.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> prowadzą i dokumentują system monitoringu wraz z okresowymi inspekcjami formalnymi <i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>1.5.2. Nielegalne użytkowanie, zabudowa i inne nielegalne działania naruszające prawo zostały zgłoszone odpowiednim władzom. <i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>1.5.3. Zarządzający podejmuje działania zapobiegające nielegalnemu wykorzystaniu obszarów leśnych lub ich zasobów. <i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe</i></p>
<p>1.6. Zarządzający będą wykazywać trwałe zaangażowanie w przestrzeganie standardów i kryteriów FSC.</p>	<p>1.6.1. Zarządzający pisemnie zobowiązują się do przestrzegania Zasad, Kryteriów i Wskaźników Dobrej Gospodarki Leśnej. <i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p>

ZASADA 2. ODPOWIEDZIALNOŚĆ WYNIKAJĄCA Z TYTUŁÓW WŁASNOŚCI I PRAW

Tytuły własności i długoterminowe prawa użytkowania zasobów lądowych i leśnych powinny być jasno określone, udokumentowane i powinny posiadać moc prawną.	
Kryterium	Wskaźniki
<p>2.1. Konieczne jest wykazanie tytułów własności oraz prawa leśnego użytkowania lasu (np. własność gruntów, prawa zwyczajowe lub prawa wynikające z umowy dzierżawnej).</p>	<p>2.1.1. Zarządzający posiada dokument prawny, potwierdzający jego prawo własności lub prawo do gospodarowania lasem. <i>Sprawdzenie dokumentów, wpisów do ksiąg wieczystych, wywiady ze stronami trzecimi, które udostępniły prawa zwyczajowe.</i></p> <p>2.1.2. Granice własności są oznaczone lub wskazane wyraźnie w inny sposób. <i>Wizyta terenowa, sprawdzenie map.</i></p>
<p>2.2. Społeczności lokalne posiadające prawne lub zwyczajowe tytuły własności lub prawa do użytkowania, sprawują kontrolę nad pracami leśnymi w zakresie ochrony własnych praw lub zasobów, o ile nie zlecają świadomie takiej kontroli innym podmiotom.</p>	<p>2.2.1. Prawa społeczności lokalnych lub innych stron zainteresowanych, które mają ustawowe zwyczajowe prawo własności lub tradycyjne prawo użytkowania, są zachowane. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z zainteresowanymi.</i></p> <p>2.2.2. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> zapewni, że społeczności lokalne mają możliwość zbierania nieдрzewnych produktów leśnych, takich jak: jagody, grzyby na własne potrzeby. <i>Wywiad z lokalnymi społecznościami.</i></p> <p>2.2.3. Planowanie gospodarki leśnej uwzględnia jej wpływ na zasoby służące realizacji praw określonych we wskaźnikach 2.2.1. oraz 2.2.2. i jest prowadzone w konsultacji z zainteresowanymi społecznościami.</p>
<p>2.3. Istnieją mechanizmy służące rozwiązywaniu sporów dotyczących prawa własności i prawa użytkowania. Stan istniejącego sporu zostanie w procesie certyfikacji poddany dokładnej analizie. Spory o zasadniczym znaczeniu lub angażujące znaczącą liczbę grup interesów, eliminują podmiot z procesu certyfikacji.</p>	<p>2.3.1. Akta dotyczące przebiegu i stanu sporów będą przechowywane i udostępniane na życzenie audytorów. <i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>2.3.2. Zarządzający winien zaprzestać działalności będących przedmiotem sporu do czasu jego rozwiązania, w sposób akceptowalny przez strony sporu. <i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe</i></p> <p>2.3.3. Strony dążą do zawarcia ugody. <i>Wywiad z zainteresowanymi.</i></p> <p>2.3.4. Spory będą rozstrzygane w niezawisłych sądach.</p>

ZASADA 3. PRAWA LUDNOŚCI RDZENNEJ – nie dotyczy warunków Polski

Należy jasno zdefiniować, udokumentować i uznać prawnie normy prawne i zwyczajowe ludności rdzennej do posiadania, użytkowania oraz gospodarowania własnością leśną.

Kryterium	Wskaźniki
<p>3.1. Ludność rdzenna będzie sprawować kontrolę nad procesem gospodarowania lasami na własnym terenie, chyba, że sprawowanie kontroli dobrowolnie i zgodnie powierzą innym jednostkom.</p>	<p>Nie dotyczy. Na terenie Polski nie istnieje ludność rdzenna. Wobec tego zasada nr 3 nie znajduje zastosowania</p>
<p>3.2. Procesy gospodarcze w lesie nie będą zagrażać lub negatywnie wpływać, bezpośrednio lub pośrednio, na wielkość zasobów lub prawa własności ludności rdzennej.</p>	<p>Nie dotyczy.</p>
<p>3.3. Obszary o szczególnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym lub religijnym dla ludności rdzennej, zostaną wyraźnie wskazane przy współpracy z tą ludnością oraz uznane i chronione przez gospodarzy lasu.</p>	<p>Nie dotyczy.</p>
<p>3.4. Ludność rdzenna zostanie wynagrodzona za stosowanie tradycyjnych metod użytkowania gatunków leśnych lub systemów gospodarowania w ramach działalności na terenie lasu. Forma wynagrodzenia zostanie formalnie uzgodniona przy jej dobrowolnej zgodzie, zanim rozpoczęte zostaną działania na terenie lasu.</p>	<p>Nie dotyczy.</p>

ZASADA 4. WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZEŃSTWEM I PRAWA PRACOWNIKÓW

Proces gospodarowania lasami będzie przyczyniać się do długotrwałego dobrobytu społecznego i ekonomicznego danego społeczeństwa i pracowników leśnych.

Kryterium	Wskaźniki
<p>4.1. Społecznościom lokalnym będzie oferowana możliwość zatrudnienia, korzystania z edukacji i inne świadczenia (np. rekreacja, turystyka).</p>	<p>4.1.1. Brak jest dowodów na dyskryminację ludności lokalnej: w dostępie do pracy na rzecz zarządzającego, awansowaniu, wynagradzaniu i premiovaniu pracowników. <i>Wywiad z zatrudnionymi i społecznością lokalną.</i></p> <p>4.1.2. Zarządzający gwarantuje zgodnie z wymogami prawa wynagrodzenie wszystkim pracownikom, wykonawcom i podwykonawcom prac leśnych. <i>Wywiady z pracownikami, wykonawcami i podwykonawcami</i></p> <p>4.1.3. Brak jest dowodów na ograniczanie dostępu do edukacji leśnej oraz korzystania z innych świadczeń jak rekreacja i turystyka. <i>Wywiad z zatrudnionymi i społecznością lokalną.</i></p>
<p>4.2. Zarządzający lasem powinien spełniać istniejące wymogi przepisów prawa i regulacji z zakresu ochrony zdrowia, higieny i bezpieczeństwa pracy pracowników oraz ich rodzin, a w miarę możliwości powinien dążyć do podwyższenia tych standardów.</p>	<p>4.2.1. Prace leśne wykonywane są przez podmioty gwarantujące i stosujące wymagany przepisami prawa poziom usług co do bezpieczeństwa, jakości, troski o środowisko i techniki prac. <i>Sprawdzenie dokumentów (np. licencji firm leśnych), wizyty terenowe.</i></p> <p>4.2.2. W terenie wykorzystywany jest odpowiedni sprzęt, gwarantujący bezpieczeństwo i higienę pracy, w tym kaski ochronne, kontrastowe kamizelki, buty ochronne, spodnie ochronne. Wszyscy pracownicy mają dostęp do apteczki pierwszej pomocy. Każda osoba przebywająca na terenie, gdzie prowadzone jest pozyskiwanie drewna wyposażona jest w kask ochronny i kontrastową kamizelkę. <i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami.</i></p> <p>4.2.3. Pracownicy wspinający się na drzewa są odpowiednio przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa pracy i sposobu prowadzenia prac oraz posiadają odpowiednie wyposażenie zabezpieczające. <i>Wywiad z odnośnymi pracownikami, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>4.2.4. Pracownicy wykonujący niebezpieczne prace takie jak ścinka dużych drzew, usuwanie wiatrolomów nigdy nie pracują sami. <i>Wywiad z pracownikami, wizyty terenowe.</i></p> <p>4.2.5. Pracownicy znają procedury postępowania w razie wypadku, pożaru lub innego zdarzenia zagrażającego życiu i zdrowiu pracowników lub środowisku pracy. <i>Wywiad z pracownikami.</i></p> <p>4.2.6. Zarządzający regularnie sprawdza i zapewnia, że wszystkie procedury dotyczące bezpieczeństwa są przestrzegane, a środki techniczne są stosowane i są w pełnej sprawności do wykonywania określonych czynności. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z pracownikami, wizyty terenowe.</i></p> <p>4.2.7. <u>W przypadku działań gospodarczych w lasach o dużej i średniej powierzchni</u> występuje system nadzoru, dzięki któremu możliwe jest systematyczne identyfikowanie potencjalnych niebezpieczeństw i podejmowanie działań zapobiegawczych w razie konieczności. <i>Sprawdzenie dokumentów (kwalifikacji nadzoru), wizyty terenowe</i></p> <p>4.2.8. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają system podnoszenia kwalifikacji i wpływają na ich podnoszenie odnośnie nowoczesnych technik, bezpieczeństwa i higieny pracy. <i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z pracownikami.</i></p>

	4.2.9. Wskaźniki znajdujące się w kryterium 4.2 będą miały zastosowanie również dla członków rodzin pracowników w przypadku ich obecności na powierzchni wykonywanych prac.
4.3. Prawo pracowników do zrzeszania oraz konsultacji z pracodawcami jest gwarantowane przepisami konwencji 87 i 98 Międzynarodowej Organizacji Pracy.	<p>4.3.1. Wszyscy pracownicy mają prawo zrzeszania się w związkach zawodowych. Nie będą z tego powodu dyskryminowani.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami.</i></p> <p>4.3.2. <u>W przypadku działań gospodarczych w lasach o dużej i średniej powierzchni</u> układy zbiorowe z przedstawicielami związków zawodowych mogą być zawierane w dobrej wierze, a poprzedzające je negocjacje prowadzone są z dołożeniem wszelkich starań do osiągnięcia porozumienia.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z reprezentantami związków zawodowych, sprawdzenie protokołów negocjacji.</i></p> <p>4.3.3. Pracownicy są informowani o zmianach dotyczących ich stanowisk i warunków pracy oraz wynagradzania. Zarządzający zachowuje dokumentację takich konsultacji.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z pracownikami (bez obecności ich przełożonych).</i></p>
4.4. W procesie planowania i samej działalności będą brane pod uwagę wyniki oceny jej oddziaływania na społeczeństwo. Ze stronami, na które dana działalność gospodarcza może mieć bezpośredni wpływ, przeprowadzane są konsultacje.	<p>4.4.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają system umożliwiający udział społeczności lokalnych w procesie planowania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>4.4.2. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają system dokumentacji wszelkich wniosków zgłaszanych przez strony zainteresowane i odpowiedzi zarządzającego.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z zainteresowanymi</i></p>
4.5. W przypadku zaistniałej szkody lub straty na rzecz społeczności lokalnej dotyczącej własności bądź prawa użytkowania zasobów, wykorzystuje się odpowiednie mechanizmy służące rozwiązywaniu sporów i udzielania rekompensat. Należy przedsięwziąć środki zapobiegające powstawaniu takich szkód lub strat.	<p>4.5.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> udokumentuje odpowiednie mechanizmy rekompensujące straty społeczności lokalnych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiady z zainteresowanymi.</i></p> <p>4.5.2. Zarządzający lasami w miarę możliwości będzie gospodarował w taki sposób, aby zapobiegać powstawaniu szkód lub strat na rzecz lokalnej społeczności.</p>

ZASADA 5. KORZYŚCI Z LASU

Gospodarka leśna prowadzi do efektywnego wykorzystania różnorodnych produktów i usług leśnych tak, aby zapewnić dobrą kondycję ekonomiczną oraz korzyści środowiskowe i społeczne.

Kryterium	Wskaźniki
<p>5.1. Proces gospodarowania lasami będzie zmierzał ku osiągnięciu stabilności gospodarczej, przy uwzględnieniu całkowitych przyrodniczych, ekologicznych, społecznych i operacyjnych kosztów produkcji oraz zagwarantowaniu inwestycji niezbędnych do zachowania biologicznej produktywności lasu.</p>	<p>5.1.1. Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni: uzyskane przychody wystarczają do pokrycia kosztów gospodarowania lasami, np.: działalności planistycznej, utrzymania dróg, prac leśnych, utrzymania długotrwałej kondycji lasu, monitorowania wzrostu oraz inwestycji niezbędnych do zachowania biologicznej produktywności lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>5.1.2. Zarządzający zabiega o wykorzystanie dostępnych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na pokrycie niektórych kosztów związanych z ochroną środowiskotwórczych funkcji lasu i zachowaniem różnorodności biologicznej.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p>
<p>5.2. Proces gospodarowania lasami oraz działania marketingowe powinny zachęcać do optymalnego wykorzystania i lokalnego przetwarzania szerokiego zasobu produktów leśnych.</p>	<p>5.2.1. Mając na względzie lokalne i regionalne potrzeby ekonomiczne wytwarza się i wprowadza na rynek szeroki asortyment wysokiej jakości produktów leśnych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zarządzającym, sprawdzenie dokumentów</i></p>
<p>5.3. W ramach procesu gospodarowania lasami minimalizuje się ilość pozostałości wytwarzanych podczas pozyskania i obróbki drewna oraz unika się niszczenia innych zasobów leśnych.</p>	<p>5.3.1. Sieć istniejących i planowanych dróg leśnych, mostów i szlaków zrywkowych będzie stosowna do skali i intensywności działań gospodarczych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p> <p>5.3.2. Zarządzający stosuje techniki pozyskania i wyróbki drewna minimalizujące uszkodzenia zasobów leśnych oraz monitoruje te uszkodzenia.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, Wizyty terenowe.</i></p>
<p>5.4. Gospodarka leśna powinna dążyć do wzmocnienia i urozmaicenia lokalnej gospodarki tak, aby uniknąć jej uzależnienia od pojedynczego produktu leśnego.</p>	<p>5.4.1. Polityka i metody zarządzającego prowadzącego działania gospodarcze uwzględniają potrzeby lokalnego przemysłu przetwórczego.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z lokalnymi przetwórcami.</i></p> <p>5.4.2. Prowadzi się gospodarkę leśną tak, by wytwarzała ona zróżnicowane produkty drzewne i nie drzewne oraz w miarę możliwości niematerialne (np: turystyka, rekreacja, edukacja i inne).</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentacji, wizyty terenowe</i></p>
<p>5.5. W ramach prowadzenia gospodarki leśnej identyfikuje się, zachowuje, a gdzie to możliwe podnosi wartość usług i zasobów związanych z lasami.</p>	<p>5.5.1. Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni identyfikują, zachowują i prowadzą ewidencje przychodów z usług związanych z zasobami leśnymi (np.: gospodarstwa rybne, łowieckie, komercyjne wykorzystanie płodów runa leśnego, przychody z turystyki, itp.).</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p>
<p>5.6. Wielkość pozyskania zasobów leśnych nie może przekroczyć poziomu, który trwale uniemożliwi ich odnowienie.</p>	<p>5.6.1. Planowana miąższościowa i powierzchniowa wielkość pozyskania drewna, jest ustalana w oparciu o istniejące i dobrze udokumentowane wskaźniki przyrostu i dotychczasowego pozyskania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>5.6.2. Wielkość pozyskania drewna jest ściśle udokumentowana. Dokumentacja będzie uwzględniać opis terenu, czas, gatunki, ilość i warunki pozyskania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p> <p>5.6.3. Granice obszarów przeznaczonych do pozyskania drewna są wyraźnie oznaczone lub łatwe do identyfikacji.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p>

	<p>5.6.4. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u>: pozyskanie niedrzewnych produktów leśnych takich jak nasiona, choinki, stroisz, zwierzyna łowna jest udokumentowane.</p>
--	---

Sprawdzenie dokumentów.

ZASADA 6. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Gospodarka leśna chroni różnorodność biologiczną i wartości z nią związane: zasoby wodne, gleby, rzadkie i nietrwałe ekosystemy oraz walory krajobrazowe, co w rezultacie utrwała funkcje ekologiczne lasu.

Kryterium	Wskaźniki
<p>6.1. Ocena oddziaływania gospodarki leśnej na środowisko jest przeprowadzana w sposób odpowiedni do jej rozmiaru, intensywności oraz do stopnia unikalności zasobów, na które wywierany jest ten wpływ. Ocena wpływu gospodarki leśnej jest prowadzona w kontekście całego krajobrazu jak również z uwzględnieniem danego obszaru, na którym bezpośrednio prowadzi się działania gospodarcze. Ocena oddziaływania na środowisko powinna być dokonana zanim podjęte zostaną działania potencjalnie zakłócające stan tego środowiska na etapie sporządzania odnośnych planów.</p>	<p>6.1.1. Podczas planowania działań gospodarczych w lesie uwzględnia się ocenę ich wpływu na środowisko, która odbywa się na etapie planowania i przed podjęciem działań gospodarczych w lesie. W planach uwzględnia się odpowiednie środki łagodzące negatywne skutki działań gospodarczych.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów (plan urządzania lasu, dokumenty wymagane przed rozpoczęciem działań gospodarczych, zgodnie z przepisami prawa)</i></p> <p>6.1.2. W terenie stosuje się środki mające na celu zmniejszenie lub wyeliminowanie negatywnego wpływu działań gospodarczych na środowisko leśne w wilgotnych typach siedliskowych lasu. Wilgotne, bagienne i łąkowe typy siedliskowe lasu (i ich wyżynne i górskie odpowiedniki) powinny być traktowane ze szczególną troską, by minimalizować uszkodzenia gleb oraz unikać zaburzenia stosunków wodnych. Prace leśne prowadzi się zgodnie z prawem ochrony przyrody. Sposób prowadzenia operacji (również czas rozpoczęcia i zakończenia w danym roku), powinien uwzględniać lokalne warunki przyrodnicze oraz typ uwilgotnienia siedliska. Działania gospodarcze w lesie w okresie lęgów ptaków powinny respektować przepisy obowiązującego prawa w tym zakresie.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p> <p>6.1.3. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni</u> lub niskiej intensywności użytkowania: ocena wpływu na środowisko odbywa się przed podjęciem działań gospodarczych w lesie lub podjęciem działań, które mogą w inny sposób zakłócić normalne funkcjonowanie lasu (budowa, renowacja drogi i inne), zgodnie z obowiązującym prawem ochrony środowiska.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p> <p>6.1.4. Dokonuje się oceny i kontroli uszkodzeń drzewostanu oraz gleby przez środki techniczne służące do pozyskiwania i zrywki drewna na obszarach podlegających zabiegom pielęgnacyjnym i zrębowym, opisując to przy odbiorze prac. Dopuszczalne są uszkodzenia drzew, ale szkody te są minimalizowane.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p>
<p>6.2. Ochronie podlegają rzadkie i zagrożone gatunki oraz ich siedliska. Strefy ochronne i powierzchnie chronione powinny być tworzone odpowiednio do zakresu i intensywności gospodarki leśnej oraz unikalności zasobów podlegających zabiegom gospodarczym. Nieprawidłowo prowadzona gospodarka łowiecka, rybactwo, odłowy zwierząt i zbieractwo powinny podlegać zwalczaniu.</p>	<p>6.2.1. <u>Zarządzający lasami o dużych powierzchniach</u> gromadzą i korzystają z rozpoznanych, skatalogowanych i zaznaczonych na mapach stanowisk gatunków objętych ochroną ścisłą, gatunków z czerwonej księgi i rzadkich siedlisk z zał. 1 dyrektywy UE na terenie prowadzenia działań oraz realizują obowiązujące plany ochrony.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów (Program Ochrony Przyrody dla nadleśnictwa i ewentualnie inne), wizyta terenowa, wywiad z lokalnymi przyrodnikami, wywiady z pracownikami.</i></p> <p>6.2.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni</u>, są świadomi obowiązku ochrony i chronią gatunki wpisane na oficjalne listy gatunków chronionych, rzeczywiście występujące na terenie lasu (patrz 6.2.1).</p> <p style="text-align: center;"><i>Wywiad z zarządzającym, wizyty terenowe.</i></p> <p>6.2.3. Pracownicy lub osoby podejmujące decyzje mające wpływ na chronione gatunki i siedliska, znają, rozpoznają i identyfikują je w terenie lub korzystają z wiedzy eksperckiej.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wywiad z pracownikami, weryfikacja w terenie.</i></p> <p>6.2.4. Działania w stanowiskach gatunków chronionych i siedliskach chronionych są prowadzone przez pracowników lub osoby podejmujące decyzje w sposób nie zagrażający wartościom chronionym, z respektowaniem przepisów prawa.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p>

	<p>6.2.5. Nie rozpoczyna się eksploatacji torfu z aktualnie nie użytkowanych torfowisk, ani nie wydzierżawia w celu takiej eksploatacji. Nie odwadnia się aktualnie nie użytkowanych torfowisk.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.2.6. Naturalne i półnaturalne chronione tereny nieleśne w obszarze leśnym są zachowane.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.2.7. Źródlika oraz koryta rzek i potoków są chronione podczas prowadzenia prac leśnych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.2.8. Zarządzający podejmuje działania w celu wyeliminowania niewłaściwego i nielegalnie prowadzonego łowiectwa, rybactwa, odłowu zwierząt i zbieractwa.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p>
<p>6.3. Funkcje i walory ekologiczne lasu powinny być zachowane w stanie nienaruszonym, zwiększane lub przywracane poprzez:</p> <p>a) odnowienie i sukcesję,</p> <p>b) zróżnicowanie na poziomie genetycznym, gatunkowym oraz ekosystemowym,</p> <p>c) poprzez naturalne cykle, które wpływają na produktywność ekosystemów leśnych.</p>	<p>6.3.1. Przy odnowieniu lasu należy w pierwszej kolejności wykorzystywać istniejące już odnowienia naturalne drzew i krzewów - zgodne z celami hodowli lasu, a także inicjować, utrzymywać i rozwijać nowe odnowienia naturalne pożądanych gatunków.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.3.2. Na terenach, gdzie występują bagienne, łęgowe i wilgotne typy siedliskowe lasu (nizinne, wyżynne i górskie) stosuje się rębnie dostosowane do Typu Siedliskowego Lasu i właściwości gatunków przewidzianych do odnowienia, prowadzące do różnicowania wiekowego i w miarę możliwości strukturalnego. Na siedliskach Bb, BMb, LMb i siedliskach łęgowych w miarę możliwości odstępuje się od użytkowania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.3.3. Powierzchnia planowych zrębów zupełnych nie przekracza 4 hektarów, a okres ich nawrotu wynosi minimum 5 lat. Linia brzegowa zrębu powinna mieć przebieg zatokowy, falisty lub schodkowy.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów, szkiców zrębowych.</i></p> <p>6.3.4. Trzebieże i pozyskanie drewna będą służyć rozwojowi drzewostanów mieszanych na odpowiednich siedliskach.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami</i></p> <p>6.3.5. Naturalne elementy ekosystemów leśnych (np.: wykroty, leżanina, drzewa zamierające, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, gatunki drzew i krzewów lekko nasiennych i owocodajnych, np. jarzębina, iwa, osika) nie są eliminowane w wyniku gospodarki leśnej, jeżeli nie koliduje to z zasadą powszechnej ochrony lasu oraz ich usuwanie nie zagraża gatunkom i siedliskom będącym przedmiotem ustanowienia form ochrony przyrody.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami.</i></p> <p>6.3.6. Nie usuwa się drzew dziuplastych, jeśli nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi. Przed wycięciem sprawdza się czy drzewo nie jest dziuplaste. Dbą się o zapewnienie w drzewostanach obecności drzew w których mogą tworzyć się dziuple, na przykład pozostawiając stare drzewa na kolejne pokolenia drzewostanu, zapewniając obecność gatunków, w których tworzą się dziuple.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami, konsultacje z zainteresowanymi</i></p> <p>6.3.7. Zarządzający lasem pozostawia drewno martwe rozkładające się w lesie zróżnicowane pod względem formy i gatunku (leżanina, martwe stojące drzewa). Ilość pozostawianego martwego drewna powinna wynikać z badań naukowych uwzględniających warunki lokalne oraz jest zróżnicowana przestrzennie (większe ilości winny znajdować się w rezerwach przyrody, użytkach ekologicznych,</p>

	<p>powierzchniach wyłączonych z użytkowania i stanowiskach ksylobiontów). Ilość martwego drewna różnych form i gatunków wzrasta w wieloletnim przedziale czasowym. Dla potrzeb monitoringu, do czasu opracowania jednolitej metodyki badań i inwentaryzacji martwego drewna, należy opierać się na danych z monitoringu zewnętrznego uznając za poziom wyjściowy wyniki wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów dla certyfikowanej jednostki.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami, konsultacje z zainteresowanymi</i></p> <p>6.3.8. <u>Zarządzający lasami o dużych powierzchniach</u>: fragmenty drzewostanów, które uzyskały wiek rębności, o minimalnej powierzchni 5% każdego bloku drzewostanów rębnych, przeznaczonych do wycięcia w pierwszym dziesięcioleciu i nie mniejsze niż 5 arów, pozostają nienaruszone do naturalnej śmierci i rozkładu drewna.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami, kontrola dokumentów.</i></p>
<p>6.4. W ramach danego obszaru, reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów są zachowywane w stanie naturalnym, stosownie do zakresu działań gospodarczych oraz unikalnego charakteru danych zasobów, a także zaznaczone na mapach.</p>	<p>6.4.1. <u>Zarządzający lasami o dużych powierzchniach</u> zachowuje przykłady istniejących ekosystemów w swym stanie naturalnym stosownie do zakresu działań gospodarczych oraz unikalnego charakteru tych zasobów, a także zaznacza na mapach. Takie enklawy i obszary objęte ochroną prawną, tam gdzie w planach ich ochrony ustalono taką potrzebę, są wyłączane z użytkowania. W przypadku terenów leśnych, za ekosystem uznaje się typ siedliskowy lasu. Ekosystem referencyjny jest zachowany w ilości nie mniejszej niż 1% jego powierzchni w ramach jednostki certyfikowanej. Łączna powierzchnia zachowywanych ekosystemów jest nie mniejsza niż 5% powierzchni jednostki certyfikowanej.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>6.4.2. <u>Zarządzający lasami dużej powierzchni</u>: wybór obszarów leśnych objętych ochroną według wymagań z punktu 6.4.1., będzie prowadzony w oparciu o rozpoznanie kluczowych walorów biologicznych między innymi poprzez konsultacje z jednostkami naukowymi, organizacjami przyrodniczymi oraz samorządami.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, wywiady z zainteresowanymi.</i></p> <p>6.4.3. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni</u>: reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów zagrożonych podlegają ochronie w swym stanie naturalnym.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.4.4. Nie pozyskuje się drewna na obszarach wskazanych we wskaźnikach 6.4.1 lub 6.4.3.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.4.5. Istniejące systemy odwadniające nie są utrzymywane w obszarach chronionych, o ile jest to zgodne z odpowiednim planem ochrony danego obszaru.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p>
<p>6.5. Zostaną przygotowane i wdrożone pisemne wytyczne w celu przeciwdziałania erozji, minimalizowania szkód w ekosystemach leśnych podczas pozyskania drewna, budowy dróg, ochrony zasobów wodnych oraz innych działań mechanicznych.</p>	<p>6.5.1. <u>Zarządzający lasami o dużych powierzchniach</u>: istnieją i są przestrzegane pisemne wytyczne dotyczące ograniczania erozji i minimalizowania szkód w lesie podczas jego użytkowania i innych prac.</p> <p style="text-align: center;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wizyty terenowe.</i></p> <p>6.5.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni</u> są świadomi typów gleb, na których dla uniknięcia ich uszkodzenia, pozyskuje się drewno zależnie od warunków pogodowych.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wywiady z pracownikami.</i></p> <p>6.5.3. Wytyczne dla pracowników terenowych dotyczą działań gospodarczych w lesie, w tym technicznych wymogów szlaków technologicznych (lokalizacja, szerokość, gęstość), rodzajów zrywki, projektów dróg i ich utrzymania, stanowisk gatunków chronionych i siedlisk chronionych.</p> <p style="text-align: center;"><i>Wywiady z pracownikami, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.5.4. W trakcie pozyskania drewna podejmuje się działania mające na celu zmniejszenie</p>

	<p>uszkodzenia gleb, jak na przykład: prowadzenie zrywki siecią właściwie zaprojektowanych i założonych szlaków, minimalizowanie poruszania się maszyn poza szlakami gospodarczymi, stosowanie sprawnego technicznie sprzętu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.5.5. Do koryt cieków, mokradeł i zbiorników wodnych nie są wrzucane narzut drogowy, inne odpady (np.: kamienie, fragmenty skał, gałęzie) powstałe w wyniku przygotowywania danego terenu do działań gospodarczych lub innych prac.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiady z wykonawcami.</i></p> <p>6.5.6. Pozostawia się strefy ochronne o szerokości przynajmniej dwóch wysokości drzewostanu wzdłuż zbiorników i cieków oraz terenów otwartych, bagien, torfowisk, źródlisk i źródeł (także śródleśnych), nie użytkowane zrębami zupełnymi.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p>
<p>6.6. W ramach prowadzonej gospodarki leśnej należy promować stosowanie przyjaznych środowisku metod regulacji liczebności szkodników bez użycia środków chemicznych ze szczególnym uwzględnieniem unikania pestycydów chemicznych. Zabrania się stosowania: pestycydów Typ 1A, 1B (wg WHO); węglowodorów chlorowanych; pestycydów nie ulegających rozkładowi, toksycznych i tych, których pochodne są aktywne biologicznie i akumulują się w łańcuchach pokarmowych po terminie ich oczekiwanego działania oraz jakichkolwiek pestycydów zakazanych w porozumieniach międzynarodowych. Jeżeli stosuje się środki chemiczne, należy zapewnić odpowiedni sprzęt oraz przeszkolenie, aby zminimalizować zdrowotne i środowiskowe ryzyko.</p>	<p>6.6.1. Należy dążyć do minimalizacji korzystania z chemicznych środków ochrony roślin w hodowli i ochronie lasu. Stosowanie ich w lasach certyfikowanych odbywa się na podstawie pisemnych procedur uzasadniających konieczność ich użycia.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe i sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.6.2. Używanie środków chemicznych powinno być minimalizowane zgodnie z postępującym rozwojem metod i technik ochrony i hodowli lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami.</i></p> <p>6.6.3. Zabrania się używania pestycydów Typ 1A i 1B (wg WHO), chlorowanych węglowodorów, pestycydów nierozkładalnych, toksycznych, bądź takich, których pochodne pozostają biologicznie aktywne oraz akumulują się w łańcuchach pokarmowych przekraczając termin planowanego użycia.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów i miejsc przechowywania chemikaliów.</i></p> <p>6.6.4. Dokumentuje się fakty użycia w lesie środków chemicznych wraz z nazwą i ilością środka, oznaczeniem terenu i datą zastosowania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.6.5. Sposoby przechowywania, mieszania i stosowania środków chemicznych powinny być bezpieczne oraz spełniać stosowne przepisy.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami, sprawdzenie dokumentów i miejsc przechowywania chemikaliów.</i></p> <p>6.6.6. Odpowiedni pracownicy znają procedury postępowania i są w stanie je wdrożyć w sytuacji kryzysowej, tzn. w następstwie wycieku środków chemicznych i innych wypadków.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami. Sprawdzenie dokumentów.</i></p>
<p>6.7. Środki chemiczne, pojemniki, płyny (w tym paliwa i oleje) oraz nieorganiczne nieczystości (odpady) stałe są składowane w sposób najmniej inwazyjny dla środowiska w miejscach do tego celu przystosowanych i przeznaczonych.</p>	<p>6.7.1. Środki chemiczne, ich opakowania, nieorganiczne odpady w stanie ciekłym lub stałym powstałe w wyniku działań gospodarczych w lesie lub funkcjonowania sprzętu, są składowane w sposób przyjazny dla środowiska i zgodnie z prawem.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.7.2. Podejmuje się starania, mające na celu zredukowanie i zminimalizowanie ilości wszelkiego rodzaju odpadów, w tym śmieci pozostawionych przez turystów.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.7.3. Odpowiednie zestawy do pochłaniania oleju znajdują się na wyposażeniu maszyn leśnych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.7.4. Minimalizowane są awaryjne wycieki oleju/paliwa ze sprzętu mechanicznego. Nie obserwuje się wycieków o charakterze stałym.</p>

	<p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.7.5. Do pilarek i sprzętu hydraulicznego używane są jedynie oleje ulegające biodegradacji.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z pracownikami leśnymi.</i></p>
<p>6.8. Środki kontroli biologicznej powinny być stosowane rzadko, ponadto ich użycie powinno być udokumentowane, monitorowane i kontrolowane zgodnie z prawem krajowym. Zabrania się wykorzystywania organizmów modyfikowanych genetycznie.</p>	<p>6.8.1. W hodowli i ochronie lasu należy wykorzystywać biologiczne środki ochrony roślin tworzone z komponentów występujących na terenie kraju (<i>Bacillus thuringiensis</i>, <i>Trichoderma</i> sp, <i>Phlebiopsis gigantea</i> i inne) w biologicznej i integrowanej metodzie ochrony lasu w zastępstwie chemicznych środków ochrony roślin. Stosowanie środków kontroli biologicznej dozwolone jest w uzasadnionych przypadkach, jest dokumentowane, monitorowane i ściśle kontrolowane.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z odnośnymi pracownikami.</i></p> <p>6.8.2. Zabrania się wykorzystywania organizmów modyfikowanych genetycznie.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami, sprawdzenie dokumentów.</i></p>
<p>6.9. Stosowanie gatunków obcych jest ściśle kontrolowane i monitorowane dla uniknięcia negatywnego efektu ekologicznego.</p>	<p>6.9.1. Wykorzystywanie gatunków obcych jest zgodne z obowiązującym prawem oraz jest monitorowane tak, aby uniknąć ich negatywnego wpływu na ekosystem leśny.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe.</i></p> <p>6.9.2. Rozprzestrzenianie się gatunków obcych (szczególnie inwazyjnych) wprowadzonych do lasu jest monitorowane. W miarę możliwości podejmowane są działania mające na celu ich kontrolę, ograniczenie liczebności lub eliminację.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.9.3. Do mikoryzacji sadzonek stosuje się rodzime gatunki grzybów.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p>
<p>6.10. Przekształcenie lasu na plantacje lub teren nieleśny wyjątkowo może mieć miejsce gdy: dotyczy to małej powierzchni, nie obejmuje obszarów o szczególnej wartości przyrodniczej i spowoduje oczywiste, istotne, dodatkowe i długoterminowe korzyści dla terenu objętego ochroną.</p>	<p>6.10.1. Przekształcenie lasu w użytek nieleśny jest dopuszczalne wyłącznie procedurami ustanowionymi prawnie i jeżeli służyć będzie interesom kulturowym, krajobrazowym, rekreacyjnym, naturalnym lub społecznym.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.10.2. Plany przekształceń mają poparcie stron zainteresowanych, w tym społeczności lokalnych i instytucji rządowych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zainteresowanymi, sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>6.10.3. Zarządzający nie dokonuje przekształceń lasów w plantacje w innych przypadkach niż wymienione w pkt.6.10.1. i 6.10.2.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, sprawdzenie dokumentów.</i></p>

ZASADA 7. PLAN URZĄDZENIA

Należy sporządzić, wprowadzić w życie oraz uaktualniać plan urządzenia stosownie do zakresu i intensywności działań. Plan powinien jasno definiować długofalowe cele urządzenia i środki do ich osiągnięcia.

Kryterium	Wskaźniki
<p>7.1. Plan urządzenia lasu oraz dokumentacja pomocnicza powinny obejmować:</p> <p><i>cele gospodarowania;</i></p> <p><i>opis zasobów leśnych podlegających gospodarowaniu, ograniczenia środowiskowe, użytkowania terenu, status własnościowy, warunki socjalnoekonomiczne oraz charakter przyległych terenów;</i></p> <p><i>opis systemu gospodarki leśnej i innych systemów zarządzania opartych na ekologii, z uwzględnieniem listy zidentyfikowanych zasobów;</i></p> <p><i>racjonalne uzasadnienie poziomu rocznego pozyskania i selekcji gatunków;</i></p> <p><i>zasady monitorowania wzrostu i dynamiki lasu;</i></p> <p><i>zapewnienie ochrony środowiska w oparciu o ocenę wpływu na środowisko;</i></p> <p><i>plany identyfikacji i ochrony rzadkich, zagrożonych i ginących gatunków;</i></p> <p><i>mapy opisujące bazę surowcową lasu, zawierające obszary chronione, planowane działania gospodarcze i własność ziemi;</i></p> <p><i>opis i uzasadnienie stosowanych technik użytkowania i wykorzystywanego sprzętu.</i></p>	<p>7.1.1. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania</u> posiadają ważny plan urządzenia lasu przygotowany według wymogów obowiązującego prawa oraz pisemny opis celów urządzenia.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>7.1.2. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni:</u> plan urządzenia lasu oraz dokumentacja pomocnicza powinny obejmować:</p> <p>a) cele gospodarowania,</p> <p>b) ogólny opis historii lasu, w tym tytuł własności oraz sposób użytkowania obszaru gospodarki leśnej,</p> <p>c) opis zasobów leśnych jakie obejmuje obszar jednostki: wielkość, procent pokrycia lasami, typy siedliskowe lasu, typy gleb, skład gatunkowy drzewostanów, rozkład klas wieku, przeciętną wysokość i pierśnicę, całkowity przyrost roczny oraz przeciętną zasobność,</p> <p>d) wytyczne monitorowania wzrostu i dynamiki elementów zasobów leśnych,</p> <p>e) opis stosowanego systemu monitorującego, wdrożonego w celu ochrony obszarów chronionych i obszarów o wysokich walorach ochronnych,</p> <p>f) mapy opisujące bazę surowcową lasu, zawierające obszary chronione, planowane działania gospodarcze oraz własność ziem,</p> <p>g) opis i uzasadnienie stosowanych technik pozyskania drewna oraz wykorzystywanego sprzętu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>7.1.3. Plan urządzenia lasu jest technicznie spójny i wystarczająco szczegółowy, wzięwszy pod uwagę zakres działań gospodarczych oraz ich złożoność i intensywność.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>7.1.4. Mapy są takiej jakości, by umożliwiały efektywne prowadzenie działań gospodarczych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie map, dokumentów, wizyty terenowe</i></p> <p>7.1.5. Plany urządzenia lasu oraz wynikające z niego roczne plany gospodarcze lub plany pozyskania, są w posiadaniu personelu i są wykorzystywane w terenie.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z personelem.</i></p>
<p>7.2. Należy dokonywać okresowych rewizji planu urządzenia lasu tak, by możliwym było włączenie wyników monitoringu, nowych informacji naukowych i technicznych oraz reagowanie na zmieniające się warunki środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.</p>	<p>7.2.1. Plan urządzenia (i/lub roczny plan gospodarczy) jest poddawany uaktualnieniu lub dostosowaniu regularnie, w okresie nie dłuższym niż 10 lat.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>7.2.2. <u>Zarządzający lasami dużych i średnich:</u> uaktualnienia planu urządzenia lasu dokonywane są według obowiązujących w kraju procedur oraz uwzględniają zmieniające się uwarunkowania leśne, środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>7.2.3. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania:</u> rewizje planów urządzenia lasu dokonywane są według obowiązujących w kraju procedur.</p>

	<i>Sprawdzenie dokumentów</i>
<p>7.3. Pracownicy leśni zostaną odpowiednio przeszkoleni i będą nadzorowani tak, by zapewnić właściwe wdrożenie zadań w ramach planu urządzenia lasu.</p>	<p>7.3.1. <u>Zarządzający lasami dużych i średnich</u>: pracownicy będą posiadać odpowiednie kwalifikacje - najlepiej uznane w skali krajowej – gwarantujące, że są oni w stanie planować i organizować działania gospodarcze oraz realizować inne założenia planu urządzenia lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami, sprawdzenie kwalifikacji.</i></p> <p>7.3.2. <u>Zarządzający lasami dużych i średnich</u> posiadają plan szkoleń pracowników.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z pracownikami.</i></p> <p>7.3.3. <u>Zarządzający lasami dużych i średnich</u>: pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie zagadnień związanych z różnorodnością biologiczną.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami.</i></p> <p>7.3.4. Wszystkie prace wykonywane przez pracowników i podwykonawców są nadzorowane i wykonywane zgodnie z treścią planów urządzenia lasu oraz elementów wprowadzonych w trakcie uaktualnień.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z pracownikami, sprawdzenie dokumentów. Patrz także 4.1</i></p>
<p>7.4. Uwzględniając poufność informacji, gospodarze lasu udostępnią opinii publicznej podsumowanie podstawowych elementów planu urządzenia lasu, z uwzględnieniem tych, ujętych w kryterium 7.1</p>	<p>7.4.1. <u>Zarządzający lasami o dużej powierzchni</u> udostępniają publicznie streszczenia (podsumowania) planów urządzenia uwzględniające elementy opisane w kryterium 7.1. Streszczenia są dostępne w wersji drukowanej lub na stronach internetowych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dostępności streszczeń</i></p> <p>7.4.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni</u> umożliwiają dostęp do odpowiednich części planów urządzenia lasu stronom zainteresowanym, mającym interes w działaniach gospodarczych na terenie lasu (właściciele gruntów przyległych, lokalni mieszkańcy).</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zainteresowanymi.</i></p>

ZASADA 8. MONITOROWANIE I OCENA

Należy prowadzić monitorowanie stosownie do zakresu i intensywności gospodarki leśnej w celu dokonania oceny stanu lasu, ilości pozyskiwanych produktów leśnych, kontroli pochodzenia produktu, działań gospodarczych oraz ich wpływu społecznego i środowiskowego.

Kryterium	Wskaźniki
<p>8.1. Częstotliwość i intensywność monitoringu powinna zależeć od skali i intensywności działań gospodarczych oraz stopnia złożoności i wrażliwości środowiska, którego te działania dotyczą. Procedury monitorowania powinny być spójne i powtarzalne tak, by można było dokonywać porównywania wyników i oceny zmian.</p>	<p>8.1.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają spójne i powtarzalne procedury monitoringu wszystkich aspektów wymienionych w kryterium 8.2, pozwalających na porównanie wyników i ocenę zmian.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.1.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania</u> prowadzą monitoring przynajmniej w związku z operacjami pozyskania drewna i zalesiania.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p>
<p>8.2. W zakres gospodarki leśnej powinno wchodzić prowadzenie badań naukowych i gromadzenie danych, niezbędnych do monitorowania przynajmniej poniższych wskaźników:</p> <p>ilości pozyskiwanych produktów, wielkości przyrostu, odnowienia oraz stanu lasu,</p> <p>składu oraz obserwowanych zmian w faunie i florze,</p> <p>środowiskowego i społecznego oddziaływania procesu pozyskiwania drewna i innych prac,</p> <p>kosztów, produktywności oraz wydajności gospodarki leśnej.</p>	<p>8.2.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają wdrożony plan monitoringu, który pozwala na obserwowanie zmian:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) tempa przyrostu, odnowienia, składu gatunkowego i struktury wiekowej zasobów leśnych, b) gospodarczego pozyskania nieдрzewnych produktów leśnych, takich jak nasiona, sadzonki, zwierzyna łowna, stroisz i choinki, c) zmian środowiskowych, wpływających na florę, faunę, glebę, zasoby wodne (erozja, gradacje szkodników, gatunki inwazyjne, miejsca gniazdowania zagrożonych gatunków ptaków), patrz punkt 6.2.1., d) społeczno-gospodarczych aspektów (koszty gospodarki leśnej, ilości wszystkich pozyskiwanych produktów, produktywności i wydajności, zmiany w relacjach społecznych i pracowniczych), e) zidentyfikowanych obszarów leśnych o szczególnych walorach ochronnych. <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.2.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania</u> posiadają ewidencję pozyskiwanego drewna (mas i gatunków) w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.2.3. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania:</u> zapewnia się, że dane inwentaryzacyjne są regularnie aktualizowane wraz z okresowym planem urządzenia lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p>
<p>8.3. Gospodarz lasu udostępni dokumentację, która umożliwi organizacjom monitorującym i certyfikującym prześledzenie drogi powstania każdego produktu leśnego, czyli procesu określanego mianem kontroli pochodzenia produktu.</p>	<p>8.3.1. Faktury, listy przewozowe oraz inne stosowne dokumenty związane z pozyskaniem i transportem produktów leśnych są dostępne dla celów auditu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.3.2. W przypadku, gdy zarządzający prowadzi obrót drewnem lub innymi produktami niecertyfikowanymi, certyfikowane produkty leśne wyróżniać będą odpowiednie oznaczenia, osobne miejsca przechowywania oraz stosownie oznaczone faktury i listy przewozowe.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.3.3. Są wdrożone procedury zapewniające możliwość jasnego oznaczenia na fakturach i dokumentach transportowych faktu certyfikacji wyrobów.</p>

	<p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>8.3.4. Drewno pozyskane nielegalnie, które zostało skonfiskowane przez zarządzającego lasem nie może być sprzedane jako certyfikowane.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiady z pracownikami odpowiedzialnymi za sprzedaż</i></p>
<p>8.4. Wyniki monitoringu zostaną włączone w proces wdrażania i rewizji planu urządzenia lasu.</p>	<p>8.4.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u>: dane zebrane podczas monitoringu wymaganego według wskaźnika 8.2.1. brane są pod uwagę podczas uaktualnienia planu urządzenia lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzanie dokumentów</i></p> <p>8.4.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania</u>: plan urządzenia lasu jest uaktualniany okresowo według krajowego prawa.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów Patrz także kryterium 7.2</i></p>
<p>8.5. Uznając poufność informacji, gospodarze lasu udostępnią opinii publicznej podsumowanie wyników wskaźników monitorowania, z uwzględnieniem tych, ujętych w kryterium 8.2.</p>	<p>8.5.1. <u>Zarządzający lasami o dużych powierzchniach</u>: publikuje się ogólnie dostępne podsumowanie wyników monitoringu (np. w internecie) uwzględniającego wskaźniki opisane w kryterium 8.2.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dostępności dokumentów</i></p> <p>8.5.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni</u>: zarządzający udostępnia rezultaty monitoringu opisanego we wskaźnikach 8.1.2., 8.2.2., 8.2.3. zainteresowanym, posiadającym interes w działaniach gospodarczych na terenie lasu (właściciele gruntów przyległych, lokalni mieszkańcy, przyrodnicy).</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zainteresowanymi i zarządzającymi</i></p>

ZASADA 9. ZACHOWANIE LASÓW O SZCZEGÓLNEJ WARTOŚCI

Gospodarka leśna w lasach o szczególnej wartości ochronnej służy zachowaniu i wzmacnianiu cech charakterystycznych dla tych lasów. Zasada zapobiegania zawsze jest wiodącą w procesie podejmowania decyzji dotyczących lasów o szczególnej wartości.

Kryterium	Wskaźniki
<p>9.1. Zostanie dokonana ocena umożliwiająca stwierdzenie występowania cech świadczących o szczególnej wartości lasów, stosownie do skali i intensywności działań gospodarczych w lesie.</p>	<p>9.1.1. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> posiadają pisemne procedury identyfikowania lasów o szczególnej wartości ochronnej, poprzedzane analizą ich biologicznej wartości i walorów społeczno-kulturowych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>9.1.2. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> określili występowanie lasów o szczególnych wartościach ochronnych zgodnie z dostępnymi kryteriami, uznanymi przez FSC-Polska.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów</i></p> <p>9.1.3. <u>Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni</u> obszary określone jako posiadające szczególne wartości, są zaznaczone na mapach.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie map.</i></p> <p>9.1.4. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania:</u> została przeprowadzona ogólna ocena występowania lasów o szczególnych wartościach zgodnie z dostępnymi kryteriami uznanymi przez FSC-Polska, wraz z analizą ich cech ochronnych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zarządzającym, sprawdzenie dokumentów.</i></p>
<p>9.2. Część konsultacyjna procesu certyfikacyjnego musi skoncentrować się na zidentyfikowanych cechach, świadczących o szczególnej wartości lasu oraz na alternatywnych sposobach ich ochrony.</p>	<p>9.2.1. <u>Zarządzający lasami o dużej powierzchni:</u> w celu zidentyfikowania lasów o szczególnej wartości ochronnej należy przeprowadzić konsultacje z miejscowymi stronami zainteresowanymi, uwzględniając przedstawicieli przyrodniczych organizacji pozarządowych.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów, wywiad z zainteresowanymi.</i></p> <p>9.2.2. <u>Zarządzający lasami o dużej powierzchni:</u> proces konsultacji stron zainteresowanych jest pisemnie udokumentowany.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>9.2.3. Konsultacje ze stronami zainteresowanymi mają na celu dostosowanie działań gospodarczych do wymogów ochrony wartości tych lasów.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów. Wizyty terenowe</i></p>
<p>9.3. Plan urządzenia lasu zawiera konkretne wskazania, gwarantujące zachowanie i/lub poprawę określonych walorów lasów o szczególnej wartości ochronnej, w myśl zasady zapobiegania. Wskazania te zostaną wdrożone w oparciu o plan urządzenia lasu i wyszczególnione w ramach publicznie dostępnego podsumowania tego planu.</p>	<p>9.3.1. <u>Zarządzający lasami o dużej powierzchni:</u> zawarte w PUL środki i działania służące ochronie, zachowaniu i wzmacnianiu szczególnych wartości lasów są publicznie dostępne w podsumowaniu planu urządzenia lasu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dostępności sprawozdania.</i></p> <p>9.3.2. <u>Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania oraz średniej powierzchni:</u> udostępnia się na żądanie informacje na temat stosowanych sposobów ochrony szczególnych wartości lasów.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wywiad z zarządzającym i zainteresowanymi.</i></p> <p>9.3.3. Sposób gospodarowania w lasach o szczególnej wartości ochronnej podlega zasadzie unikania działań mogących spowodować utratę tej wartości.</p> <p style="text-align: right;"><i>Wizyty terenowe, wywiad z zarządzającymi.</i></p>
<p>9.4. Prowadzi się regularny monitoring, mający na celu ocenę efektywności zastosowanych środków, służących zachowaniu lub poprawie stosownych</p>	<p>9.4.1. Lasy o szczególnej wartości są monitorowane regularnie tak, by uniknąć działań, które mogłyby zagrozić walorom tych lasów.</p> <p style="text-align: right;"><i>Sprawdzenie dokumentów.</i></p> <p>9.4.2. Wartości warunkujące uznanie lasów za szczególne należy monitorować i analizować poszerzając zakres działań wymienionych w kryterium 8.2. Monitoring umożliwia</p>

**walorów lasów o szczególnej
wartości ochronnej.**

ocenę negatywnych trendów.

*Sprawdzenie dokumentów.
Patrz także 8.2*

ZASADA 10. PLANTACJE

Plantacje należy planować i prowadzić zgodnie z Zasadami i Kryteriami 1-9, Zasadą 10 i jej kryteriami. Plantacje mogą dostarczać szeregu korzyści społecznych i ekonomicznych oraz mogą się przyczyniać do zaspokojenia światowego zapotrzebowania na produkty leśne. Plantacje powinny uzupełniać proces gospodarowania lasami naturalnymi oraz promować odnowę i ochronę lasów naturalnych. Szkółki leśne, plantacje nasienne i inne obszary dostarczające materiału koniecznego do utrzymania odnowienia lasu nie są traktowane jako plantacje w myśl niniejszej zasady. Z uwagi na trwający obecnie proces rewizji międzynarodowych standardów w zakresie Plantacji oraz kształtującą się nową politykę międzynarodową dotyczącą plantacji, wskaźniki do niżej wymienionych aktualnie obowiązujących kryteriów zostaną opracowane w terminie późniejszym.

Kryterium	Wskaźniki
<p><i>10.1. Cele gospodarcze plantacji, w tym ochrona lasów naturalnych, zostaną wyraźnie określone w planie urządzenia i wskazane w trakcie wdrażania planu.</i></p>	
<p><i>10.2. Plan i projekt plantacji powinien promować ochronę lasów naturalnych, a nie zwiększać presję na lasy naturalne. Przy projektowaniu plantacji, w zależności od skali działań gospodarczych, uwzględnione zostaną korytarze dla zwierzyny, strefy cieków wodnych oraz mozaika drzewostanów zróżnicowanych wiekowo oraz pod względem okresów rotacyjnych. Skala i układ zespołu plantacji będą zgodne z układem drzewostanów leśnych, występujących naturalnie.</i></p>	
<p><i>10.3. Preferowane jest zróżnicowanie w składzie gatunkowym plantacji, co umożliwi poprawę stabilności ekonomicznej, ekologicznej i społecznej. Zróżnicowanie to może przejawiać się poprzez wielkość i przestrzenny rozkład jednostek gospodarowania lasami na danym obszarze; liczbę i skład gatunkowy, klasy wiekowe i strukturę.</i></p>	
<p><i>10.4. O wyborze gatunków na plantację decyduje ich właściwość względem danego obszaru oraz ich stosowność z perspektywy celów gospodarczych. Aby poprawić ochronę bioróżnorodności, przy tworzeniu plantacji oraz odnowie zdegradowanych ekosystemów pierwszeństwo mają gatunki rodzime.</i></p>	

<p>Gatunki egzotyczne - stosowane na plantacjach wyłącznie wtedy, gdy ich oddziaływanie przewyższa wpływ gatunków rodzimych – są dokładnie monitorowane w celu wykrycia nadzwyczajnej śmiertelności, epidemii chorobowych, inwazji owadów oraz negatywnych wpływów ekologicznych.</p>	
<p>10.5. Proporcja całkowitego obszaru podlegającego działaniom gospodarczym, stosowna do skali plantacji oraz określona w standardach regionalnych, będzie zagospodarowana w taki sposób, by przekształcić siedlisko w naturalne pokrycie leśne.</p>	
<p>10.6. Podjęte zostaną działania mające na celu zachowanie bądź poprawę struktury glebowej, żyzności oraz biologicznej aktywności. Techniki i tempo pozyskiwania drewna, budowa dróg i szlaków oraz ich utrzymanie, a także wybór gatunków nie spowodują długookresowej degradacji gleby, zmiany jakości wody oraz ilości lub znaczących odchyłeń od przyjętych norm odwadniania cieków wodnych.</p>	
<p>10.7. Podjęte zostaną kroki mające na celu zapobieżenie lub zminimalizowanie możliwości inwazji szkodników, epidemii, wybuchu pożarów lub wprowadzania inwazyjnych gatunków roślin. Zintegrowany system zwalczania szkodników stanowić będzie zasadniczą część planu urządzenia; nacisk położony będzie na metody zapobiegania i kontroli biologicznej raczej niż na walkę ze szkodnikami za pomocą chemicznych pestycydów i nawozów. Zarządzający plantacjami dołożą wszelkich starań, aby zminimalizować konieczność używania pestycydów i nawozów, również na szkółkach. Kwestia użycia substancji chemicznych została również poruszona w</p>	

<p><i>kryterium 6.6 i 6.7.</i></p>	
<p>10.8. Stosownie do skali i zróżnicowania działań gospodarczych w lesie, monitorowanie plantacji obejmować będzie również regularną ocenę potencjalnego oddziaływania ekologicznego i społecznego w ramach plantacji i poza nią (np. naturalne odnowienia, wpływ na zasoby wodne, wpływ na dobrobyt społeczny). Ocena taka stanowić będzie uzupełnienie wskazań, zawartych w zasadach 8, 6 i 4. Żadne gatunki nie będą hodowane na szeroka skalę bez wcześniejszych prób i/lub doświadczeń, które potwierdzałyby ich ekologiczne dostosowanie do danego obszaru, brak inwazyjności oraz brak negatywnego, ekologicznego oddziaływania na inne ekosystemy. Szczególną uwagę będzie się przypisywać kwestiom społecznym, związanym z pozyskiwaniem terenów pod plantację, zwłaszcza zaś kwestiom ochrony miejscowych praw własności, użytkowania i dostępu.</p>	
<p>10.9. Plantacje utworzone na obszarach przekształconych z lasów naturalnych po listopadzie 1994 normalnie nie są dopuszczane do certyfikacji. Certyfikacja może jednak nastąpić pod warunkiem, że istnieje wystarczający dowód, przedłożony organowi certyfikującemu, że gospodarz/właściciel nie jest bezpośrednio ani pośrednio odpowiedzialny za takie przekształcenie.</p>	

Załącznik 1: Wykaz państwowych i lokalnych przepisów administracyjnych oraz obowiązującego prawa, które mają zastosowanie w Polsce.

Przepisy prawne w odniesieniu do gospodarki leśnej:

KONSTYTUCJA Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r. Nr 114, poz. 946)

Ustawy:

USTAWA z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188, Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682, Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539.

USTAWA z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93, z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147, Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99; z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321, Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464, Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388, Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646, Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983, Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733; Nr 130, poz. 1450, Nr 145, poz. 1638 z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592, Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804, Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316, Nr 172, poz. 1438, z 2006 r. Nr 133, poz. 935, Nr 164, poz. 1166, z 2007 r. Nr 80, poz. 538, Nr 82, poz. 557, Nr 181, poz. 1287, z 2008 r. Nr 116, poz. 731, Nr 163, poz. 1012, Nr 220, poz. 1425 i 1431, Nr 228, poz. 1506, z 2009 r. Nr 42, poz. 341, Nr 79, poz. 662, Nr 131, poz. 1075)

USTAWA z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, Nr 106, poz. 668, Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405, Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608, Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732, Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587, Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288, Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 223, poz. 1460, Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 56, poz. 458, Nr 58, poz. 485, Nr 98, poz. 817, Nr 99, poz. 825, Nr 115, poz. 958, Nr 157, poz. 1241)

USTAWA z dnia 6 marca 1981 r. o Państwowej Inspekcji Pracy. (Dz. U. Nr 54 poz. 276)

USTAWA z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086, Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1362 i 1364, Nr 169, poz. 1420, Nr 172, poz. 1440 i 1441, Nr 179, poz. 1486, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 170, poz. 1217)

USTAWA z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 81, poz. 875, Nr 110, poz. 1189, Nr 115, poz. 1229, z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z 2005 r. Nr 130, poz. 1087, Nr 175, poz. 1462, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, z 2009 r. Nr 92, poz. 753)

USTAWA z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne. (Dz. U. z 2005 r. Nr 240, poz. 2027, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, z 2008 r. Nr 201, poz. 1237, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 42, poz. 334, Nr 98, poz. 817, Nr 157, poz. 1241)

USTAWA z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 982, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 170, poz. 1652, Nr 190, poz. 1865, Nr 217, poz. 2124, z 2004 r. Nr 121, poz. 1263, Nr 191, poz. 1956, Nr 273, poz. 2703, Nr 281, poz. 2784, z 2005 r. Nr 25, poz. 202, Nr 113, poz. 954, Nr 163, poz. 1362, Nr 180, poz. 1495, z 2006 r. Nr 50, poz. 360, Nr 169, poz. 1200, Nr 170, poz. 1217, Nr 249, poz. 1834)

USTAWA z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229, z 2003 r. Nr 52, poz. 452, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 100, poz. 835 i 836, z 2006 r. Nr 191, poz. 1410, z 2007 r. Nr 89, poz. 590, z 2008 r. Nr 163, poz. 1015, z 2009 r. Nr 11, poz. 59)

USTAWA z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435, Nr 157, poz. 1315, Nr 167, poz. 1399, Nr 175, poz. 1460 i 1462, z 2006 r. Nr 227, poz. 1658, Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 59, poz. 405, Nr 64, poz. 427, Nr 181, poz. 1286, z 2008 r. Nr 163, poz. 1011, Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 340, Nr 69, poz. 595, Nr 92, poz. 753)

USTAWA z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2004 r. Nr SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

208, poz. 2128, Nr 281, poz. 2772, z 2005 r. Nr 132, poz. 1110, Nr 163, poz. 1362, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1420, Nr 175, poz. 1459, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 141, poz. 997, Nr 170, poz. 1217, Nr 195, poz. 1437, Nr 249, poz. 1832, z 2007 r. Nr 35, poz. 218, Nr 123, poz. 851, Nr 173, poz. 1219)

USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze. (Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z 2006 r. Nr 133, poz. 934, Nr 170, poz. 1217, Nr 190, poz. 1399, Nr 249, poz. 1834, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, Nr 82, poz. 556, z 2008 r. Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 199, poz. 1227, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 18, poz. 97)

USTAWA z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, Nr 170, poz. 1217, z 2007 r. Nr 88, poz. 587, Nr 99, poz. 665, Nr 127, poz. 880, Nr 191, poz. 1373, Nr 247, poz. 1844, z 2008 r. Nr 123, poz. 803, Nr 145, poz. 914, Nr 199, poz. 1227, Nr 206, poz. 1287, Nr 210, poz. 1321, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 31, poz. 206)

USTAWA z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 oraz z 2005 r. Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 12, poz. 63, z 2007 r. Nr 75, poz. 493, Nr 80, poz. 541, Nr 191, poz. 1374, z 2008 r. Nr 237, poz. 1657, z 2009 r. Nr 1, poz. 3)

USTAWA z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 171 poz.1398 - tekst jednolity)***

USTAWA z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie. (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 i Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 201, poz. 1237, z 2009 r. Nr 92, poz. 753)

USTAWA z dnia 25 kwietnia 1996 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 18, poz. 82)

USTAWA z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt. (Dz. U. Nr 111 poz. 724, Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002, z 2004 r. Nr 69, poz. 625, Nr 92, poz. 880, Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 33, poz. 289, Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 249, poz. 1830, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 79, poz. 668, Nr 92, poz. 753.)

USTAWA z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. (Dz. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 149, poz. 1078, Nr 218, poz. 1592, Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 25, poz. 162)

USTAWA z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu. (Dz. U. Nr 89, poz. 991)***

USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, Nr 88, poz. 587, z 2008 r. Nr 138, poz. 865, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 79, poz. 666.)

USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070)

USTAWA z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym. (Dz. U. Nr 73, poz. 761, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 64, poz. 565)

USTAWA z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73 poz. 764, z 2003 r. Nr 46, poz. 392)

USTAWA z dnia 6 lipca 2001 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Program dla Odry - 2006". (Dz. U. Nr 98, poz. 1067)

USTAWA z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju. (Dz. U. Nr 97, poz. 1051, z 2003r. Dz. U. Nr 113, poz. 1068)

USTAWA z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, tekst jednolity z uwzględnieniem ustawy zmieniającej z 3.06.2005 (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, Nr 267, poz. 2255, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217, Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, Nr 64, poz. 427, Nr 75, poz. 493, Nr 88, poz. 587, Nr 147, poz. 1033, Nr 176, poz. 1238, Nr 181, poz. 1286, Nr 231, poz. 1704, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, Nr 227, poz. 1505)

USTAWA z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz. U. Nr 100, poz. 1085)

USTAWA z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 64, poz. 565 i Nr 132, poz. 1110)

USTAWA z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym. (Dz. U. Nr 200, poz. 1682, Nr 216, poz. 1826)

USTAWA z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

78)

USTAWA z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 46, poz. 392)

USTAWA z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717)

USTAWA z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych (Dz. U. Nr 80, poz. 721)

USTAWA z dnia 26 czerwca 2003 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2007 r. Nr 41, poz. 271, Nr 80, 541, Nr 191, poz. 1362, z 2009 r. Nr 69, poz. 591, Nr 98, poz. 817)

USTAWA z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 137, poz. 1300)

USTAWA z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 229, poz. 2273)

USTAWA z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2004 r. Nr 11, poz. 94)

USTAWA z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177)

USTAWA z dnia 31 marca 2004 r. o klasyfikacji drewna surowego nieobrobionego (Dz. U. Nr 93, poz. 886)***

USTAWA z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 91, poz. 876)***

USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220)

USTAWA z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 93, poz. 898, z 2007 r. Nr 80, poz. 541, Nr 147, poz. 1033)

USTAWA z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 68)

USTAWA z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr 89, poz. 589, z 2008 r. Nr 237, poz. 1656, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 20, poz. 106)

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493)

USTAWA z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu. (Dz. U. Nr 147, poz. 1033)

USTAWA z dnia 12 czerwca 2008 r. uchylająca ustawę o klasyfikacji drewna surowego nieobrobionego (Dz. U. Nr 138, poz. 863)

Rozporządzenia Rady Ministrów

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. Nr 109 poz. 704.)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 28 lipca 1998 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, a także zakresu informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy. (Dz. U. Nr 115, poz. 744)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa. (Dz. U. Nr 205, poz. 1732)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną (Dz. U. z 2003 r. Nr 16, poz. 149)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości opłat rocznych za oddanie w użytkowanie gruntów pokrytych wodami. (Dz. U. Nr 239, poz. 2036)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 29 czerwca 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 158, poz. 1652)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 174, poz. 1809)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na pomoc techniczną dla jednostek organizacyjnych i organów realizujących zadania związane z rozwojem obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 198, poz. 2036)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 2 listopada 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 246, poz. 2468)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie wysokości opłat rocznych za oddanie w użytkowanie gruntów pokrytych wodami (Dz. U. Nr 13, poz. 90)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 23 listopada 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, a także zakresu informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 215, poz. 1582)

Rozporządzenia Ministrów

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej. (Dz. U. z dnia 7 września 1992 r.; nr 67 poz. 337.)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA z dnia 29 listopada 1995 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac z zakresu gospodarki leśnej (Dz. U. Nr 147, poz. 716)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu. (Dz. U. z 1999 r. Nr 3, poz. 16)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony i zbioru płodów runa leśnego oraz zasad lokalizowania pasiek na obszarach leśnych. (Dz. U. z 1999 r. Nr 6, poz. 42)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA z dnia 16 sierpnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. (Dz. U. Nr 73, poz. 824)***

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie. (Dz. U. Nr 15, poz. 164)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk podlegających ochronie (Dz. U. Nr 92, poz. 1092)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów. (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 listopada 2001 r. w sprawie stwierdzania kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami. (Dz. U. Nr 140, poz. 1584)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 27 lutego 2002 r. w sprawie zezwoleń na przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt. (Dz. U. Nr 39, poz. 357)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyręb drzewostanu. (Dz. U. Nr 99, poz. 905)

SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania. (Dz. U. Nr 100, poz. 920; zm. Dz. U. Nr 113, poz. 1075 z 2003)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych. (Dz. U. Nr 155, poz. 1298)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi. (Dz. U. Nr 165, poz. 1359)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 24 września 2002 r. w sprawie zakresu wykroczeń, za które uprawnieni pracownicy Lasów Państwowych, pracownicy parków narodowych oraz strażnicy łowieccy są upoważnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego. (Dz. U. Nr 174, poz. 1432)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 6 listopada 2002 r. w sprawie metodyk referencyjnych badania stopnia biodegradacji substancji powierzchniowoczynnych zawartych w produktach, których stosowanie może mieć wpływ na jakość wód. (Dz. U. Nr 196, poz. 1658)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych. (Dz. U. Nr 194, poz. 1640)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. (Dz. U. Nr 204, poz. 1728)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów. (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. (Dz. U. Nr 241, poz. 2093)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 stycznia 2003 r. w sprawie stanowisk, stopni służbowych oraz zasad wynagradzania w Służbie Leśnej (Dz. U. Nr 11, poz. 123)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 25 lutego 2003 r. w sprawie stawek opłat za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie oraz sposobu uiszczania opłat (Dz. U. Nr 50, poz. 435)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie wzorów wniosków o wydanie świadectwa pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. Nr 86, poz. 802)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie wzorów świadectw pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. Nr 86, poz. 803)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz. U. Nr 89, poz. 841)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. Nr 110, poz. 1058)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinien spełniać leśny materiał rozmnożeniowy (Dz. U. Nr 31, poz. 272)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 marca 2004 r. w sprawie wykazu, obszarów i mapy regionów pochodzenia leśnego materiału podstawowego (Dz. U. Nr 67, poz. 621)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem jego pochodzenia (Dz. U. Nr 84, poz. 791)

SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinien spełniać leśny materiał podstawowy (Dz. U. Nr 100, poz. 1026)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu przeprowadzania testów leśnego materiału podstawowego (Dz. U. Nr 94, poz. 928)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez dostawców dokumentacji w zakresie obrotu leśnym materiałem rozmnożeniowym (Dz. U. Nr 94, poz. 929)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 26 kwietnia 2004 r. w sprawie podmiotów upoważnionych do przeprowadzania testów i oceny leśnego materiału podstawowego oraz badań leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. Nr 97, poz. 975)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i trybu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz warunków korzystania z wód regionu wodnego (Dz. U. Nr 126, poz. 1318)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 168, poz. 1763)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic (Dz. U. Nr 268, poz. 2665)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (Dz. U. Nr 45, poz. 433)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne (Dz. U. Nr 48, poz. 459)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz (Dz. U. Nr 61, poz. 548)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 61, poz. 549)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 94, poz. 795)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 18 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinien spełniać leśny materiał podstawowy (Dz. U. Nr 144, poz. 1212)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat i sposobu przedstawiania tych informacji i danych (Dz. U. Nr 252, poz. 2128)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. Nr 256, poz. 2151)

SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. Nr 58, poz. 405, Nr 82, poz. 573)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 283, poz. 2841)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 25 października 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu, obszarów i mapy regionów pochodzenia leśnego materiału podstawowego (Dz. U. Nr 201, poz. 1481)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 2 listopada 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem jego pochodzenia (Dz. U. Nr 206, poz. 1520)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie stwierdzania kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami (Dz. U. 2007 nr 247 poz. 1841)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 11 czerwca 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 91, poz. 811)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. Nr 120, poz. 1133)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 19 lutego 2004 roku w sprawie wysokości opłat za czynności geodezyjne i kartograficzne oraz udzielanie informacji, a także za wykonanie wyrysów i wypisów z operatu ewidencyjnego (Dz. U. Nr 37 poz. 333), dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne. (Dz. U. Nr 232, poz. 1953)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ ORAZ ZDROWIA z dnia 19 marca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze przenośników. (Dz. U. Nr 13 poz. 51)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ ORAZ ZDROWIA z dnia 15 maja 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy użytkowaniu butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem. (Dz.U.1954.29.115; zmiany:Dz.U. z 1971 r. Nr 23, poz. 216; Dz. U. z 1999 r. Nr 75, poz. 846)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy. (Dz. U. Nr 69, poz. 332)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ z dnia 1 lipca 1996 r. w sprawie wprowadzenia zakazu stosowania, obrotu i transportu niektórych niebezpiecznych substancji chemicznych. (Dz. U. Nr 86, poz. 393)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. (Dz. U. Nr 43, poz. 430)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROZWOJU REGIONALNEGO I BUDOWNICTWA z dnia 14 listopada 2000 r. w sprawie wysokości opłat za czynności geodezyjne i kartograficzne oraz udzielanie informacji, a także za wykonywanie wyrysów i wypisów z operatu ewidencyjnego. (Dz. U. Nr 115, poz. 1209)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROZWOJU REGIONALNEGO I BUDOWNICTWA z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków. (Dz. U. Nr 38, poz. 454)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROZWOJU REGIONALNEGO I BUDOWNICTWA z dnia 15 maja 2001 r. w sprawie określenia rodzajów map, materiałów fotogrametrycznych i teledetekcyjnych, stanowiących państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, których rozpowszechnianie, rozprowadzanie oraz reprodukowanie w celu rozpowszechniania i rozprowadzania wymaga zezwolenia, oraz trybu udzielania tych zezwoleń. (Dz. U. Nr 56, poz. 588)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROZWOJU REGIONALNEGO I BUDOWNICTWA z dnia 18 maja 2001 r. w sprawie materiałów geodezyjnych i kartograficznych oznaczanych klauzulą "poufne". (Dz. U. Nr 56, poz. 589)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania. (Dz. U. Nr 60, poz. 616)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie rejestracji odmian i udzielania ochrony wyłącznego prawa do odmiany oraz wytwarzania i kontroli materiału siewnego. (Dz. U. Nr 108, poz. 1184)

SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie. (Dz. U. Nr 138, poz. 1559)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 22 maja 2002 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa. (Dz. U. Nr 65, poz. 595)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych i organiczno-mineralnych (Dz. U. Nr 99, poz. 896)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklicznie (Dz. U. z 2003 r. Nr 8, poz. 100)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 17 stycznia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie (Dz. U. Nr 17, poz. 160)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących wytwarzania oraz jakości materiału siewnego (Dz. U. Nr 59, poz. 565)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie wzoru wniosku o przyznanie płatności z tytułu realizacji przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt oraz zawartości planu tego działania (Dz. U. Nr 181, poz. 1878)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów (Dz. U. z 2005 r. Nr 7, poz. 55)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie. (Dz. U. Nr 132, poz. 877)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ z dnia 12 stycznia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze ciągników, maszyn, narzędzi i urządzeń technicznych stosowanych w rolnictwie (Dz. U. Nr 12, poz. 51)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 14 marca 2000 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy ręcznych pracach transportowych. (Dz. U. Nr 26, poz. 313, Dz. U. Nr 82, poz. 930)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 5 czerwca 2000 r. w sprawie ustalenia wzoru statystycznej karty wypadku przy pracy oraz związanego z nią trybu postępowania. (Dz. U. Nr 51, poz. 612)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. Nr 62, poz. 285)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie rodzajów prac wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej. (Dz. U. Nr 62, poz. 287)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie rodzajów prac, które powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby. (Dz. U. Nr 62, poz. 288)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. Nr 129, poz. 844)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. nr 148 poz. 974)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania instrukcji szkoleniowej w zakresie zapewnienia wymogów ochrony zwierząt oraz roślin w toku szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na poligonach. (Dz. U. Nr 137, poz. 1157)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. (Dz. U. Nr 75, poz. 690)

SmartWood Polska Przejściowy Standard Gospodarki Leśnej 15 września 2010

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. Nr 47, poz. 401)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 164, poz. 1588)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI z dnia 14 kwietnia 2000 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze obrabiarek do drewna (Dz. U. Nr 36, poz. 409)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI z dnia 30 października 2002 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Dz. U. Nr 191, poz. 1596)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI z dnia 20 września 2001 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych (Dz. U. Nr 118, poz. 1263)

Zarządzenia Ministra

ZARZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I BUDOWNICTWA z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego. (M. P. Nr 2/95)

Oświadczenia rządowe

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE z dnia 30 marca 2002 r. w sprawie mocy obowiązującej Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzonej w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r.

Załącznik 2: Lista porozumień wielostronnych dotyczących środowiska naturalnego oraz konwencji ILO, które zostały ratyfikowane przez Polskę

Lista porozumień wielostronnych dotyczących środowiska:

KONWENCJA dotycząca inspekcji pracy w przemyśle i handlu, przyjęta w Genewie dnia 11 lipca 1947 r. (Dz. U. 1997 r. Nr 72, poz.450)

KONWENCJA nr 119 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca zabezpieczenia maszyn, przyjęta w Genewie dnia 25 czerwca 1963 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 14, poz. 53)

KONWENCJA o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24)

KONWENCJA w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dziennik Ustaw z 1976 r. Nr 32, poz. 190)

KONWENCJA o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska -CITES) z 1973 r. (Dz.U. nr 27, poz.112 i 113 z 1991 r.)

KONWENCJA o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 2, poz. 17)

KONWENCJA o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r.

PROTOKÓŁ przyjęty w Paryżu dnia 3 grudnia 1982 r. zmieniający Konwencję o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzoną w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z dnia 25 lipca 2003 r.)

KONWENCJA o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r.(Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110)

POROZUMIENIE o ochronie nietoperzy w Europie, podpisane w Londynie dnia 4 grudnia 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1112)

KONWENCJA o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r.(Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532)

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE z dnia 31 stycznia 1996 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzonej w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 264)

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 28, poz. 347)

PROTOKÓŁ KARTAGEŃSKI sporządzony w Montrealu dnia 29 stycznia 2000 r. o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej. (Dz. U. z 2004 r. Nr 216, poz. 2201)

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH z dnia 31 stycznia 2000 r. o sprostowaniu błędów. (Dz. U. Nr 12, poz. 154)

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE z dnia 8 maja 2002 r. w sprawie mocy obowiązującej Konwencji o różnorodności biologicznej, sporządzonej w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 184, poz. 1533)

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE z dnia 8 lipca 2002 r. w sprawie mocy obowiązującej Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 703)

Dyrektywy EWG

DYREKTYWA RADY 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

DYREKTYWA RADY 81/854/EWG z dnia 19 października 1981 r. dostosowująca, w związku z przystąpieniem Grecji, dyrektywę 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

DYREKTYWA KOMISJI 91/244/EWG z dnia 6 marca 1991 r. zmieniająca dyrektywę Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

Dyrektywy WE

DYREKTYWA RADY 94/24/WE z dnia 8 czerwca 1994 r. zmieniająca załącznik II do dyrektywy 74/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

DYREKTYWA KOMISJI 97/49/WE z dnia 29 lipca 1997 r. zmieniająca dyrektywę Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

DYREKTYWA RADY 97/62/WE z dnia 27 października 1997 r. dostosowująca do postępu naukowo - technicznego dyrektywę 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

DYREKTYWA NR 2000/60/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej

Rozporządzenia i decyzje WE i PE

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 1808/2001 z dnia 30 sierpnia 2001 r. ustanawiające szczegółowe zasady dotyczące wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi

DECYZJA NR 2455/2001/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 20 listopada 2001 r. ustanawiająca wykaz priorytetowych substancji w dziedzinie polityki wodnej oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 349/2003 z dnia 25 lutego 2003 r. zawieszające wprowadzanie do Wspólnoty okazów niektórych gatunków dzikiej fauny i flory

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 1497/2003 z dnia 18 sierpnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi

ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 2152/2003 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 17 listopada 2003 r. dotyczące monitorowania wzajemnego oddziaływania lasów i środowiska naturalnego we Wspólnocie (Forest Focus)

Załącznik 3: Lista gatunków zagrożonych w Polsce.

Rośliny:

Krytycznie zagrożone

aldrowanda pęcherzykowata
babka pierzasta
bylica pontyjska
ciemiężyca czarna (ciemierzycza czarna)
cyklamen purpurowy
czechrzyca (trybulka) grzebieniowa
czosnek kulisty
dyptam jesionolistny
fiołek bagienny
fiołek torfowy
gałuszka kulecznica
gęsiówka uszkowata
irga kutnerowata
jaskier illiryjski
języczka syberyjska
kaldezja dziewięciornikowata
karmnik ościsty
kiksja zgiętoostrogowa
kotewka orzech wodny
kręczyńka jesienna
kropidło Lachenala
lindernia mułowa
łoboda zdobna
macierzanka wczesna
mannica nadmorska
mieczyk błotny
miłek szkarłatny
miodokwiat krzyżowy
mniszek pieniński
mokrzyca szczeciolistna
nadbrzeżyca nadrzeczna
okrzyn jeleni
oman niemiecki
ostnica piaskowa
perłówka orzęsiona
perz sitowy
pierwiosnka omączona
podejrzon marunowy
podejrzon pojedynczy
podejrzon wirginijski
ponikło maleńkie
poryblin kolczasty
przetacznik wczesny
przewiercień cienki
przymiotno alpejskie
przytulia sudecka
rdestnica błyszcząca
rdestnica gęsta
rdestnica nitkowata

rdestnica podługowata
rogownica alpejska
rozrzutka alpejska
rozrzutka brunatna
rozchodnik owłosiony
rózaniecchnik żółty
rzeżucha rezedolistna
saussurea wielkogłowa
selery węzłobaldachowe
sierpik różnolistny
skalnica śnieżna
storczyk błotny
storzan bezlistny
szachownica kostkowata
szafirek miękkolistny
tłustosz pospolity dwubarwny
traganek zwisłokwiatowy
turzyca czarna
turzyca patagońska
turzyca stopowata
turzyca żytowata
wełnianka delikatna
widlicz (widłak) Isslera
zmienka górską
zmijowiec czerwony

Zagrożone

brzeżyca jednokwiatowa
brzoza karłowata
brzoza niska
buławnik czerwony
cebulica dwulistna
chamedafne północna
dąb omszony
dziurawiec wytworny
dzwonek brodaty
dzwonek karkonoski
elisma wodna
głodek mroźny
gnidosz sudecki
groszek szerokolistny
jarząb szwedzki
jeżogłówka pokrewna
kruszczyk drobnolistny
kukuczka kapturkowata
stoplamek krwisty żółtawy (kukułka krwista żółtawa)
stoplamek Ruthego (kukułka Ruthego)
lobelia jeziorna
łoboda nadbrzeżna
malina moroszka
ostrołódka polna
ostrzew rudy
ponikło wielolodygowe

potrostek alpejski
przeziątka okółkowa
przetacznik zwodny
przygiełka brunatna
przytulia stepowa
pszonacznik wschodni
selery błotne (pęczyna błotna)
sit trójłuskowy
skalnica torfowiskowa
skalnica zwodnicza
starodub łąkowy
storczyk drobnokwiatowy
storczyk samiczy
stulisz miotłowy
szczodrzeniec zmienny
szyplin jedwabisty
tojad niski
traganek wytrzymały
turzyca kulista
turzyca skalna
turzyca wąskolistna
wawrzynek główkowy
wątlik błotny
wełnianeczka alpejska
wełnianeczka darniowa
widlicz (widłak) cyprysowy
wiechlinostrzewa fioletowa (wiechlina fioletowa)
wieczornik śnieżny
wierzba borówkolistna
wierzba lapońska
wywłócznik skrętoległy
zanokcica ciemna
zanokcica klinowata
zanokcica serpentynowa
zaraza goryczelowa

Rzadkie

babka górską
babka nadmorska
brzoza ojcowiska
brzoza Szafera
centuria nadbrzeżna
cibora żółta
cis pospolity
czarcikęsik Kluka
czosnek syberyjski
dwulistnik muszy
dziewanna austriacka
dziewięcił popłocholistny
dzwonek piłkowany
głodek kutnerowaty
gnidosz Hacqueta
goździk siny

grązel drobny
groszek pannoński
groszek wielkoprzylistkowy
grzybienie północne
grzybieńczyk wodny
jałowiec sabiński (jałowiec sawina)
jarząb nieszpulkowy
jastrzębiec włosisty
karmnik bezpłatkowy
kokorycz drobna (kokorycz skąpokwiatowa)
kosaciec bezlistny
kostrzewa ametystowa
kostrzewa makutrzańska
kostrzewa nibyowcza
kruszczyk połabski
kukułka bzowa (storczyk bzowy)
len austriacki
len włoski
lepnicza drobnokwiatowa
lipiennik Loesela
lnica wonna
marzyca czarniawa
nadwodnik naprzeciwlistny
nadwodnik okółkowy
nadwodnik sześciopęcikowy
nadwodnik trójpęcikowy
nawrot czerwono błękitny
niezapominajka wczesna
obrazki plamiste
obuwik pospolity
oczeret sztyletowaty
oset klapowany
ostnica Jana
ostnica powabna
ostrołódka Hallera
owsica spłaszczona
pajęcznica liliowata
piaskowiec trawiasty
pięciornik drobnokwiatowy
pięciornik śląski
poryblin jeziorny
posłonek skalny
przytulnia małopolska
przytulnia trójdzielna
pszonak pieniński
rezeda mała
róża francuska
rukiew drobnolistna
rupia morska
sasanka słowacka
sasanka wiosenna
sesleria Bielza
sosna drzewokosa

skalnica bazaltowa
skalnica zwiśla
sparceta górską
starzec wielkolistny
storczyk bład
storczyk purpurowy
sybaldia rozesełana
szczyplin zielny
tawuła średnia
tojad lisi
tojad maniński
tojad morawski
tojad sudecki
tojad wiechowaty
tojad wschodniokarpacki
traganek jasny
turzyca dacka
turzyca delikatna
turzyca Lachenala
turzyca luźnokwiatowa
turzyca oścista
turzyca pchła
turzyca strunowa
turzyca szczupła
turzyca życicowa
warzucha tatrzańska
wielosił błękitny
wilczomlecz pstry
wiśnia karłowata (wisienka stepowa)
włosienicznik pędzelkowaty
zaraza oleśnikowa
zdrojek błyszczący (zdrojek źródłany)

Zwierzęta

Kręgowce

Krytycznie zagrożone

bekasik
dzierzba czarnoczelna
dzierzba rudogłowa
gadożer
głowacica
głuszec
iglicznia
kozica
kraska
kulon
łęczak
łosoś
mornel
morświn
nagórnik zwyczajny
orlik grubodzioby

orzełek włochaty
pomurnik
rybitwa czubata
rybitwa popielata
sokół wędrowny
świstun
wąż Eskulapa
żołędnicza

Zagrożone

bojownik batalion
biegus zmienny
brodziec pławny
cietrzew
koza złotawa
minóg morski
nocek łydkowłosy
nocek orzęsiony
orzeł przedni
parposz
podgorzałka
podkowiec mały
rożeniec
smużka stepowa
suseł perełkowany
strzebla błotna
szlachar (tracz długodzioby)
świstak
troć jeziorowa
zając bielak
żółw błotny
żbik
żubr

Rzadkie

bączek
błotniak zbożowy
borowiaczek
dennik
dubelt
dzieciół trójpalczasty
gniewosz plamisty
kulik wielki
minóg rzeczny
ostrygojad zwyczajny
piekielnica
rybołów
sieweczka obroźna
sowa błotna
wodniczka

Wrażliwe

ciosa

dzięciół białogrzbiety
głowacz przegopłetywy
kania czarna
kania ruda (rdzawa)
kielb białopłetwy
kielb Kesslera
koszatka
minóg strumieniowy
minóg ukraiński
mroczek pozłocisty
niedźwiedź brunatny
nocek Bechsteina
piskorz
płochacz halny
podróżniczek
popielica
puchacz
rózanka
rybitwa białoczerna
rybitwa białoskrzydła
ryjówka średnia
ryś
sapa
tchórz stepowy
traszka grzebieniasta
wilk
zielonka
żaba zwinka
żoła

Bezkęgowce

Krytycznie zagrożone

barczatka borówczanka
bogatek wspaniały
brzeginia północna
chwatosz pluskwiakowiec
goleńczyk szczupły
górówka sudecka
gracz
grzebacz wielki
jeziornica rupiowa
klecanka rdzaworożna
kłuk nakrapiany
kołowatek jasnoczulki
komarowiec
kowalina łuskoskrzydła
łątka zielona
marchońt
modraszek gniady
mokrzelica Hermanna
nastecznik żółtoskrzydły
niedźwiedziówka hebe
niepozorka ojcowiska

niepylak apollo
obrostka ciemnonoga
opiołek znamienity
opylec ciemny
pilnicznik fiołkowy
płatkostopek ostronogi
poczwarówka górską
poczwarówka jajowata
poczwarówka kolumienka
poczwarówka pagoda
poczwarówka pagórkowa
poczwarówka północna
poczwarówka zębata
porobnica paskowana
przylepek brodacznik
przylepek nabuczak
rozmiarz kolweński
sawczynka piaskowa
skalnik bryzeida
skalnik driada
strzępotek edypus
ślimak obrzeżony
ślimak Rossmässlera
ślimak tatrzański
świdrzyk kasztanowaty
świdrzyk łamliwy
świdrzyk ozdobny
wstęgówka bagienka
wygląda dwulistwówka
wysmuklica tarczowa
zadrzechnia czarnoroga
zawójka rzeczna
ziołomirek stepowy
Acontia lucida
Aechmites terricola
Behningia ulmeri
Bolbelasmus unicornis
Cornumutila quadrivittata
Epaphius rivularis
bagiennik nieparek (*Limnephilus dispar*)
Mesogona acetosellae
Oligoneuriella pallida
Pollenia venturii
Sphecomyia vittata
Stenopogon callosus
Stratiomys ruficornis

Zagrożone

biegacz Fabrycjusza
cudzich brunatny
dostojka eunomia
gałeczka żeberkowana
gmachówka smolista

górówka pronoe
gruboudka Ahrensa
gryziel stepowy
iglica mała
jelonek rogacz
kolcoszyjek sprężykowy
konarek tajgowy
kraśnik smugowiec
kwietnica Fiebera
łada Jelskiego
miedziopiersz alpejska
mszarnik jutta
modliszka zwyczajna
modraszek arion
modraszek eroides
modraszek orion
mrówka uralska
mrówkolew południowy
mrówkolew wydumowy
nadobnica alpejska
nadobnik włoski
namarówka Ravoux'a
namułek pospolity
nawodnik ozdobny
niedźwiedziówka dwórka, piaskówka dwórka
opiętek białowieski
osadnik wielkooki
ozdobnica Forsslunda
pasterek blady
piechotek leśny
poczwarówka zwężona
podrywek szerokogrzbiety
pokątnik złowieszczek
ponurek Schneidera
poskocz krasny
przeplatka aurinia
pysznik dębowiec
ryżak austriacki
rzemlik kropkowany
skójka gruboskorupowa
stepówka
strojniś nadobny
strzępotek hero
szczeżuja spłaszczona
szczeżuja wielka
szklarka podziemna
szlaczkoń torfowiec
ślimak żeberkowany
świdrzyk siedmiogrodzki
świerszczyk szary
witalnik węgliniak
wysmuklica białoskrzydła
wysmuklica przzerwana

wysmuklica żałobna
wysmuklica żółtonoga
wyżłobik dębowiec
zaciętka
zaciosek Heyera
zagłębek bruzdkoany
złotook
żwin polluks
Aedia funesta
Ametropus fragilis
Brachymyia floccosa
Carabus clatratus
Criorhina pachymera
Dermestoides sanguinicollis
Hagenella clathrata
Heterocapillus tigripes
Gyraulus acronicus
Neobisium polonicum
Nothorhina punctata
Phasia aurigera
Polistichus connexus
Siro carpathicus

Rzadkie

barczatka kataks
błyszczka mikrogamma
błyszczka zosimi
czerwończyk fioletek
doskocz górski
dostojka akwilonaris
gałeczka rzeczna
godnica pontyjska
goroń tatrzański
groszkówka głębinowa
hubowiec osowaty
kozioróg dębosz
krasopani hera
kraśnik kminowiec
kulczanka plamista
miedziopierś arktyczna
modraszek alkon
mrówka północna
mrówka smętnica
muzyk panoński
naboczeń
niedźwiedziówka plamica
niedźwiedziówka włodarka, włodarka chorągiewka
niekrocza bagniczak
niepylak mnemozyna
osarek murarkowy
pachnica dębowa
paź żeglarz
piewik pstroskrzydły, piewik podolski

piewik tajgowy
pijawka lekarska
piórolotek bagniczek
pływak szerokobrzeżek
pstrokaczek ukraiński
rak szlachetny
rączycza wielka
rozpucz stepowy
smukwa kosmata
sówka platynówka
szklarnik leśny
szlaczkoń szafraniec
tęgosz rdzawy
trąjkotka czerwona
Allogamus starmachi
Antipalus sinuatus
Brachycoleus decolor
Caliprobola speciosa
Ctenophora ornata
Exoprosopa cleomene
Hyperoscelis eximia
Pangonius pyritosus
Pocota personata
Trichoferus pallidus
Xylomyia maculata

Więcej informacji na temat gatunków zagrożonych w Polsce można znaleźć:

- Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. Red. Z. Głowaciński, J. Nowacki, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2004
- Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. (2 części +CD-ROM. Red. Z. Głowaciński. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2002
- Lista roślin zagrożonych w Polsce. Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. (red.) 1992.
- Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce, Red. Z. Głowaciński, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2001
- Polska czerwona księga roślin, Red. R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2001

Załącznik 4: Słownik terminów¹

Blok drzewostanów rębnych sąsiadujące ze sobą drzewostany w ramach pojedynczego ostępu, spełniające kryteria dopuszczenia do użytkowania rębego.

Ekosystemy reprezentatywne [Representative ecosystems] - reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów zachowywane w swym stanie naturalnym, stosownie do zakresu działań gospodarczych oraz unikalnego charakteru danych zasobów (w przypadku terenów leśnych, za ekosystem uznaje się typ siedliskowy lasu), w których zachowano wszystkie możliwe fazy rozwoju danego ekosystemu. W lasach gospodarczych w celu zachowania reprezentatywnych przykładów istniejących ekosystemów można wyznaczyć jednostki kontrolne (w gospodarce przerębowej) oraz ostępy (w gospodarce zrębowej) o jak najbardziej jednolitym typie siedliskowym lasu, w których głównym celem prowadzenia gospodarki leśnej jest zachowanie tego typu siedliskowego lasu i wszystkich możliwych faz rozwoju tego ekosystemu, włączając użytkowanie lasu, które jest niezbędne do kreowania najmłodszych faz rozwojowych tych ekosystemów (**def. w oparciu o definicję representative ecosystems wykorzystywaną przez FSC np. w USA**).

Gatunek obcy [Introduced species]: gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać (**ustawa o ochronie przyrody**).

Jednostka certyfikująca [Certification body]: akredytowana przez wydział akredytacji [Accreditation Business Unit] organizacji FSC jednostka (firma) przeprowadzająca ocenę zgodności ze standardami FSC (**FSC**)

Jednostki kontrolne obejmują drzewostan lub grupę drzewostanów zagospodarowanych rębnią stopniową gniazdową udoskonaloną (IVd) lub rębnią przerębową (ciągłą) i regulują w nich ład przestrzenny. Jednostki kontrolne są odgraniczone od sąsiednich jednostek ładu przestrzennego granicami transportowymi, drogami leśnymi lub liniami oddziałowymi. Powierzchnia jednostki kontrolnej nie powinna być większa niż 35 ha (**Instrukcja urządzania lasu**).

Lasy naturalne [Natural Forests]: Lasy nie będące plantacjami (**FAO. 2001. Global Forest Resources Assessment FRA 2000 –Main report. Rome**)

Ostępy –ostępy regulują ład przestrzenny drzewostanów zagospodarowanych rębniąmi zupełnymi i złożonymi. Granicami ostępów są linie gospodarcze, wyznaczające w terenie szeregi ostępowe. Szeregi te powinny być z kolei podzielone na ostępy (około 70-100 ha); należy je tak ustalić, aby stwarzały możliwość, przy należyтым przestrzeganiu ładu przestrzennego i wytycznych zawartych w *Zasadach hodowli lasu*, przeprowadzenia kolejno po sobie następujących cięć w całym ostępie, w czasie odpowiadającym w przybliżeniu połowie wieku rębności (**Instrukcja urządzania lasu**).

Nadzór i kontrola warunków pracy - Nadzór i kontrolę przestrzegania prawa pracy, w tym przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, sprawuje Państwowa Inspekcja Pracy, natomiast nadzór i kontrolę przestrzegania zasad, przepisów higieny pracy i warunków środowiska pracy sprawuje Państwowa Inspekcja Sanitarna (**kodeks pracy**).

Plantacja [Plantation] – specjalna uprawa w której wysadzono sadzonki szybko rosnącego gatunku drzew, aby w skróconym cyklu produkcyjnym (do 60 lat) uzyskać dużą ilość surowca drzewnego, najczęściej dla potrzeb przemysłu opartego na fizykochemicznym przerobieniu drewna. Celem produkcji w takich plantacjach może być również drewno tartaczne.

---

¹ Z Zasad i Kryteriów Forest Stewardship FSC-STD-0120-0015 (Luty 2000(wersja 2-0) oraz słownika terminów FSC, FSC-STD-01-002 (wersja 1-0)

Plan urządzenia lasu [Management plan] (def. wg Ustawy o Lasach z dnia 28 września 1991 r.) - podstawowy dokument gospodarki leśnej opracowywany dla określonego obiektu, zawierający opis i ocenę stanu lasu oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej; (**ustawa o lasach**)

Pracownicy, [Employees]: Pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę (**kodeks pracy**)

Środki kontroli biologicznej [agents of biological control] – żyjące organizmy wykorzystywane do eliminacji bądź regulowania populacji innych żywych organizmów (**def. w oparciu o definicję representative ecosystems wykorzystywaną przez FSC np. w USA**).

Typ siedliskowy lasu (typ siedliska leśnego) – jest podstawową jednostką w systemie klasyfikacji siedlisk leśnych, obejmującą powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych, wynikających z żyzności i wilgotności gleb, podobieństwa cech klimatu oraz ukształtowania terenu i jego budowy geologicznej. Obszary należące do tego samego typu siedliskowego lasu wykazują podobne zdolności produkcyjne i przydatność dla hodowli lasu. Typy siedliskowe lasu określa się oddzielnie dla terenów nizinnych, wyżynnych i górskich. Listę typów siedliskowych lasu zawiera Instrukcja urządzenia lasu (**Instrukcja urządzenia lasu**).

Właściciel lasu, zarządzający [Forest owner, forest manager] - osoba fizyczna lub prawna będąca właścicielem albo użytkownikiem wieczystym lasu oraz osobą fizyczną, osobą prawną lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej będącą posiadaczem samoistnym, użytkownikiem, zarządcą lub dzierżawcą lasu, podmiot prowadzący gospodarkę leśną (**def. wg. ustawy o lasach**)

Zasoby leśne [Forest resources]: Ogół składników lasu możliwych do określenia ilościowego, obejmujący elementy biocenozy, a szczególnie drzewostany, runo i zwierzynę oraz składniki biotopu, glebę i wodę.

Zrąb zupełny [Clear- cut]: w których wszystkie drzewa na określonej powierzchni są usuwane jednorazowo, a odnowienie wzrasta bez osłony lub tylko z osłoną boczną drzewostanu (**Zasady hodowli lasu**).

Załącznik 5: Proces weryfikacji i oceny certyfikacyjnej - podsumowanie

Proces oceny certyfikacyjnej, rozpoczyna się od działań kandydata, który składa odpowiedni wniosek do SmartWood. Na podstawie informacji zawartych we wniosku, zakresu przyszłej certyfikacji oraz na podstawie rozmowy z kandydatem, SmartWood proponuje najbardziej odpowiedni proces certyfikacji; albo audit wstępny i następnie audit certyfikacyjny, albo bezpośrednie przejście do oceny certyfikacyjnej. Działaniom prowadzonym przez kandydata przypisuje się menedżera zadań SmartWood, który współpracuje z audytorem prowadzącym ocenę i kandydatem w zakresie planowania i przeprowadzenia oceny w czasie.

Audиторzy SmartWood są wyposażeni w szczegółowe wytyczne dotyczące procesu certyfikacji, w tym konsultacji (osobistych lub telefonicznych) związanych z oceną wstępną oraz dostęp do podręcznika oceny lasów SmartWood. Celem tych konsultacji i obsługi jest zapewnienie spójnego i kompleksowego procesu certyfikacji.

Ponadto procedury SmartWood zawarte w naszym podręczniku oceny lasu, zapewniają dokładność i uczciwość naszych certyfikatów, co zawarte jest w trzech podstawowych zasadach:

1. W proces oceny zaangażowane są osoby, które znają specyfikę regionu i rodzaj prowadzonej gospodarki leśnej będącej przedmiotem oceny. Polityką SmartWood jest angażowanie lokalnych specjalistów we wszystkie procesy certyfikacyjne.
2. Członkowie zespołu muszą być zaznajomieni z procedurami certyfikacji SmartWood. Do każdego procesu certyfikacji SmartWood przydzielany jest auditor prowadzący, który musi posiadać uprawnienia zdobyte podczas profesjonalnych szkoleń SmartWood lub uczestniczył wcześniej w auditach certyfikacyjnych i okresowych gospodarki leśnej SmartWood.
3. Ocenę przeprowadza się według standardów adaptowanych do warunków danego regionu (np. akredytowanych przez FSC lub regionalizowanych, przejściowych Standardów SmartWood bazujących na zasadniczych normach SmartWood).

Wybór grupy i planowanie - SmartWood wybiera biegłego audytora prowadzącego i innych członków zespołu do udziału w ocenie. Pierwszym zadaniem audytora prowadzącego jest zapewnić, aby wszyscy członkowie zespołu rozumieli zakres i intencje działań podczas procesu oceny. Odpowiedzialność za ocenę poszczególnych sekcji (tj. szczegółowych kryteriów i wskaźników) normy jest przypisana różnym członkom zespołu, w zależności od zakresu ich szkolenia i wiedzy. Wszyscy członkowie zespołu mogą wnieść wkład do oceny każdej z zasad, ale ich główną odpowiedzialnością jest gromadzenie, analiza i opisywanie danych w stosunku do poszczególnych kryteriów i wskaźników.

Powiadomienie zainteresowanych stron: co najmniej na 30 dni przed oceną lasów, SmartWood powiadamia zainteresowane strony o mającej się odbyć ocenie oraz prosi o wniesienie ewentualnych obserwacji lub komentarzy w odniesieniu do zgodności działań ocenianej organizacji ze standardem certyfikacji.

Praca w terenie i zbieranie informacji – Ocena zgodności działań z normą odbywa się w oparciu o dane zbierane przez biegłych rewidentów/audytatorów, podczas przeglądu dokumentacji jednostek gospodarki leśnej, rozmów z personelem i zainteresowanymi stronami oraz obserwacji i pomiarów terenowych. Zespół organizuje spotkanie otwierające z kadrą danej jednostki gospodarki leśnej w celu dokonania przeglądu zakresu i procedur oceny i norm certyfikacji. Przegląd dokumentacji i wywiady z pracownikami jednostki rozpoczynają się natychmiast. Proces oceny przenosi się następnie i bezzwłocznie na grunt oceny terenowej. Kontroli poddane są miejsca wybrane przez audytatorów SmartWood w oparciu o kompleksowy przegląd powierzchni leśnych i nieleśnych administrowanych przez certyfikowaną jednostkę leśną, dyskusje z zainteresowanymi stronami i identyfikację krytycznych problemów lub kluczowych miejsc. Wizyty odbywają się na

powierzchniach leśnych (także w czasie prowadzenia prac), w miejscach lokalizacji urządzeń przetwórczych i elementów infrastruktury oraz w miejscach związanych z użytkowaniem i przebywaniem lokalnej społeczności. Wizyty prześwietlają spektrum działalności wszystkich typów i faz podczas różnych warunków biologicznych i fizycznych.

Członkowie zespołu spotykają się z zainteresowanymi stronami w sposób niezależny. Wszystkie dokonane oceny ujmują wkład (przekazywany poufnie i / lub otwarcie) zainteresowanych stron, w tym społeczności lokalnych, właścicieli gruntów sąsiadujących, lokalnego przemysłu drzewnego, organizacji ekologicznych, instytucji rządowych i badaczy naukowych. Podczas tych konsultacji, członkowie zespołu oceniającego wyjaśniają proces oceny oraz zabiegają o opinie i wymianę wrażeń na tematy związane z aktywnością jednostki poddawanej ocenie.

Analiza danych i process podejmowania decyzji - Podczas oceny zespół spotyka się niezależnie na spotkaniach wewnętrznych, aby omówić postępy w zbieraniu informacji i wstępne wyniki. Zespół oceniający pracuje na zasadach konsensusu do którego dochodzi w sposób obiektywny podczas analizowania informacji, zebranych dowodów i oceny zgodności działań z normami. Ostatecznym celem spotkań wewnętrznych jest osiągnięcie porozumienia i ustaleń w sprawach dotyczących certyfikacji działalności jednostki jako kandydata.

Zespół auditorów ocenia działalność jednostki gospodarki leśnej na poziomie wskaźników normy. Wszelkie niezgodności są analizowane i klasyfikowane jako mniej lub bardziej poważne. Niezgodność uważa się za poważną, jeśli prowadzi do sytuacji, w której nie udaje się osiągnąć celu, jakim jest właściwe kryterium w normie.

I odwrotnie, niezgodność uzaje się za małą, jeżeli wywiera wpływ na niewielką skalę, a jej pojawienie się wywołuje szybkie działania naprawcze, które zostają podjęte w celu zapewnienia, że niezgodność ta nie będzie się powtarzać i nie przeszkodzi w osiągnięciu celu, jakim jest kryterium. Dla każdego obszaru zidentyfikowanej niezgodności, zespół oceniający opracowuje działania naprawcze, które są sklasyfikowane w następujący sposób:

- **Zasadnicze Polecenie Działań Korygujących (PDK)** to działanie naprawcze dotyczące największych niezgodności w jednostce gospodarki leśnej, które kandydat musi wdrożyć zanim certyfikacja SmartWood zostanie przyznana.
- **Polecenie Działań Korygujących (PDK)** to działanie naprawcze dotyczące drobnych niezgodności w jednostce gospodarki leśnej, które kandydat musi wdrożyć w wyznaczonym terminie (tj. krótki termin - zazwyczaj w ciągu jednego roku) w trakcie rocznego okresu odnowienia certyfikacji w pięcioletnim okresie umowy (co jest standardowym okresem certyfikacji FSC i czasem trwania umowy), oraz
- **Obserwacja** jest bardzo niewielkim problemem lub wczesnym etapem problemu, którego status nie wystarcza by zostać zaklasyfikowanym jako niezgodność. Obserwacja według auditora, może prowadzić do niezgodności w przyszłości, jeżeli nie zostanie uwzględniona przez klienta. Obserwacje mogą być sygnałem ostrzegawczym w danej kwestii, mówiącym że jeżeli nie zostanie ona usunięta, może przekształcić się w przyszłości w niezgodność.

Zestawienie sprawozdania - po dokonaniu oceny lasów, zespół przygotowuje sprawozdanie z oceny certyfikacyjnej. Sprawozdanie to jest tworzone według standaryzowanego formatu, zawiera szczegółowe wyniki działalności zespołu oceniającego i określa warunki wstępne, polecenia działań korygujących oraz uwagi.

Przegląd sprawozdania przez kandydującą do certyfikatu jednostkę, niezależnych recenzentów i organizację SmartWood – organizacja kandydująca, co najmniej jeden recenzent oraz pracownicy regionalni SmartWood, przeglądają każde sprawozdanie z oceny certyfikacyjnej.

Decyzja certyfikacyjna – gdy wszystkie powyższe kroki zostały wykonane, siedziba SmartWood koordynuje proces decyzyjny dotyczący certyfikacji. Jeżeli decyzją jest zatwierdzenie certyfikatu, będzie realizowany wówczas 5-letni okres certyfikacji, który wymaga corocznych miejscowych audytów okresowych. Jeśli jednostka nie zostanie zatwierdzona, decyzją certyfikacji będzie ustalenie, co należy zrobić, aby jednostka gospodarki leśnej uzyskała w przyszłości status certyfikowanej.

Załącznik 6: Kategorie lasów o wysokich walorach ochronnych.

HCVF 1 - Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych:

HCVF 1.1 - Obszary chronione

HCVF 1.2 - Ostoje zagrożonych i ginących gatunków

HCVF 1.3 - Ostoje gatunków endemicznych

HCVF 1.4 - Obszary sezonowych koncentracji cennych gatunków

HCVF 2 - Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej.

HCVF 3 – Obszary obejmujące rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy:

HCVF 3.1 - ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej

HCVF 3.2 - ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy (ujęte w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej

HCVF 4 – Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych:

HCVF 4.1 - Lasy wodochronne

HCVF 4.2 - Lasy glebochronne

HCVF 4.3 - Lasy chroniące przed pożarem

HCVF 5 - Lasy zaspokajające fundamentalne potrzeby lokalnej społeczności.

HCVF 6 - Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności

Więcej informacji o krajowej interpretacji oraz o wyznaczaniu lasów HCV w Polsce można znaleźć:

http://www.fsc.pl/images/data/page/4/Definicje_HCVF_w_Polsce.pdf

<http://www.hcvnetwork.org/resources/national-hcv-interpretations>